10 ՓԱՐԱ.

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՒՂԼԷՍԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը Ալի ճատտեսի 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ.
ارمنیجه یومی سورهانداك غزته سی
صاحب امتیاز د. جیوره لك
اداره خانه سی
باب عالی جاده سی نومرو ۲۰

Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20. Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻՐ խմբագրութեան ուղղուած ոև է գրութիւն

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կը սկսին ամէն ամսոյ 10ին, 20ին եւ 30ին

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75
6 » » » 40

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100
6 » » » 50

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ
12 ամիսը կանխիկ Ֆր. 22
6 » » » 11

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար տողը 5 ղշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ
ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՐԴՈՅ ՎԻՃԱԿԱՑՈՅՑՆԵՐԸ

Վարչական ժողովներուն և Խորհուրդներուն մէջ, Ուսումնական Խորհուրդը ամէնէն աւելի յարատև և օրինակելի գործունէութիւն մը ցոյց կուտայ, եր նիւթական միջոցներուն նուազ չափովը անշուշտ։ Կիրակնօրեայ դասախօսութեանց մասին իր նախորդ կարգադրութեան՝ Քաղաքական Ժողովոյ կողմէ դիտողութեանց առարկայ ըլլալը թէեւ պահ մը վհատեցուց զինքը, ձեռնթափ ըլլալու աստիճան, բայց գործը անաւ տեղը կապուելու դրութիւնը անգամ մըն ալ յաջողեցաւ, և նոյն Պատ. Խորհրդոյ անդամները իրենց վերջին նստին մէջ որոշեցին գոնէ վեց կիրակիներ ուսուցման լաւագոյն մեթոտները պարզել մեր ուսուցիչներուն և ուսուցչուհիներուն։ Ասկէ առաջ առիթ ունեցած էինք պարզել մեր կարծիքը, թէ մեծ բան մը չենք յուսար այս դասախօսութիւններէն. հետեւաբար ատոնց թիւին նուազ կամ աւելի ըլլալը երկրորդական կարեւորութիւն մը ունի մեզի համար, քանի որ գիտենք թէ խղճամիտ ուսուցիչները միշտ հոգ պիտի տանին իրենց ինքնազարգացման՝ այս կամ այն միջոցներով, իսկ անոնք որ ինքզինքնին ուսուցչութեան նուիրած են միմիայն ապրուստ մը ճարելու հոգը ունենալով իրենց նպատակակէտ (և աւա՜ղ, բազմաթիւ են ասոնք), անտարբեր ունկնդիրներ պիտի ըլլան արտասանուելիք դասախօսութիւններուն, եթէ երբեք ուզեն ունկնդրել։

Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ վերջնական ընթերցումը կատարեց «կարօտեալ ուսուցիչներու օգնութեան սնտուկի» կանոնագրին, որ երկար ժամանակէ ի վեր կը զբաղեցնէր զինքը, տարիներու ընթացքին մէջ քանի՛ քանի անգամներ զանազան անուններով գրասեղանէ գրասեղան շրջաններ կատարելէ, դիւանաթուղթերու մէջ կորսուելէ, և լրագրութիւնն ալ այնքան ժամանակ զբաղեցնելէ ետքը։ Այդ կանոնագիրը պէտի ներկայացուի Վարչութեան վաւերացման։ Մաղթենք որ այդ վաւերացումը փութացուի, առանց «դիտողութեանց» առարկայ ըլլալու, և անգամ մըն ալ մեռեալ տառ թողլու երկար ատենէ ի վեր խորհրդածակցութեանց և քննութեանց առարկայ եղող այդ կանոնագիրը, որուն տրամադրութիւնները թէեւ տակաւին անծանօթ են մեզի, բայց վստահ ենք թէ բարերար ներգործութիւն մը պիտի ունենան ուսուցչութեան վրայ, քանի որ գոնէ մինչեւ աստիճան մը իրենց ապագան մտածելու հոգէն պիտի ազատէն մեր զաւակներու նկարագիրը կազմելու կոչումը ստանձնողները։

Բայց վերջին ժամանակներս Ուսումն. Խորհրդոյ աշխատութեանց էն շահեկան արդիւնքներն են Պոլսոյ և գաւառաց ազգային վարժարաններու վիճակացոյցները։ «Թուանշաններու պերճախօսութիւնը» հաստատուած իրողութիւն մըն է արդէն, և այդ պերճախօսութիւնը կը ցոլանայ մասնաւորապէս Պոլսոյ վարժարանաց վիճակացոյցին մէջ, որուն բաղդատական մէկ քուցակէն գոհութեամբ կը դիտուի թէ մինչ 1897ին Պոլսոյ բոլոր ազգային վարժարաններուն մէջ 3765 երկսեռ աշակերտներ կը յաճախէին, այդ թիւը հինգ տարիներէ ի վեր աստիճանաբար բարձրանալով, հասած է այս տարի 5643ի։ Գոհացուցիչ իրողութիւն մըն է անշուշտ ասիկայ, կրթութեան ծաւալման տեսակէտով։ Ինչ որ սակայն կը նուազեցնէ մեր գոհունակ տպաւորութիւնը, սա իրողութիւնն է թէ մինչ 1897ին 3765 տղոց կրթութեան համար կը ծախսուէր ամիսը 85383 ղշ., այսինքն 23 ղշ. մէկ աշակերտի համար, յամին Շնորհաց 1901, 5643 աշակերտի համար կը ծախսուի միայն 82915 ղշ. այսինքն իւրաքանչիւր աշակերտի համար 14½ ղշ.։ Ասկէ կը հետեւի թէ՝ թէեւ հինգ տարւոյ շրջանի մը մէջ իբր 2000 տղաք աւելի կը յաճախեն Պոլսոյ վարժարանները, բայց անոնց իւրաքանչիւրին համար ծախսուած գումարը իբր ⅓ նուազած է։ Այս իրողութիւնը բաւական է, կարծենք, պէտք եղած խորհրդածութիւնը ներշնչելու ընթերցողին։

Պոլսոյ Ազգ. վարժարաններու աննախանձելի վիճակը չնչելու համար աւելցնենք սակայն թէ՝ մինչ հինգ տարի առաջ 199 վարժապետ և վարժուհի կը ստանային ամսական 85383 ղշ., այսինքն միջին հաշուով 425 ղշ. իւրաքանչիւրը, այս տարի 300 ուսուցիչ և ուսուցչուհի կ'առնեն 82915 ղշ.՝ այսինքն իւրաքանչիւրը իբր 275 ղշ. միայն։

Դառն հեգնութիւն մը չէ՞ ապագային ուսուցչաց օգնութեան սնտուկ մը հաստատելու ջանքը, երբ իրենց ներկան կ'ըլլա՞յ, կ'ըլլայ հեղգհեռնէ, մեր կրթական յարկերու մակարդակն ալ իջեցնելով վար, աւելի վա՛ր, քանի որ 425ի տեղ 275 ղշ.ի համեստ գումարով գոհացող ուսուցիչ մը կամ մանաւանդ ուսուցչուհի մը, ապահով ըլլալու ենք թէ իմացական շատ աւելի համեստ կարողութեան մը տէր պիտի ըլլայ ընդհանրապէս։

Ուսումնական Խորհուրդը որ այս վիճակացոյցը հրատարակած է, անշուշտ մեզմէ առաջ ըրած է այս խորհրդածութիւնները, և իրաց վիճակին դարման մը կը մտածէ։ Ըստ մեզ առոր լաւագոյն դարմանն է մինչեւ հիմայ եղածէն շատ աւելի խստապահանջ գտնուիլ վկայական պահանջող ուսուցիչներու քննութեան պահուն, և բացարձակապէս վերջ տալ «խաթեր համար», «մեղք է» ի նկատումներով անկարողներու, անփորձներու վկայագիր տալու դրութեան։

Ասիկայ՝ Պոլսոյ վիճակացոյցին համար։ Գալով գաւառի վարժարանաց, ատոնց մասին բաղդատական թուանշաններ չունինք ձեռքերնիս, անցեալ և ներկայ վիճակը պատկերացնող։ Միայն քով քովի դնելով վիճակացոյցին մէջ յիշուած 33 գաւառներու մէջ վարժարան յաճախող 53914 աշակերտաց համար ծախսուած 236642 ղշ.ը, կը տեսնենք թէ իւրաքանչիւր աշակերտի համար ամսական ծախք կ'ըլլայ 4 ½ ղշ., մինչ Պոլսոյ մէջ կը ծախսուի 14½ ղշ.։ Ու մինչ Պոլսեցի իւրաքանչիւր ուսուցիչ, որ միջին հաշուով 19 աշակերտի խնամք տանելու կոչուած է, կ'առնէ ամսական 275 ղշ. թոշակ, գաւառացի ուսուցիչը՝ 39 աշակերտի խնամքը իրեն յանձնուած ըլլալով հանդերձ՝ կ'առնէ միայն 169 ղշ. ամիսը։ Վերջապէս մինչ Պոլսոյ 40 վարժարանները ունին 300 ուսուցիչ, այսինքն իւրաքանչիւր վարժարան աւելի քան 7 ուսուցիչ, գաւառի 478 վարժարանները ունին միայն 1403 ուսուցիչ, այսինքն և ոչ իսկ 3 ուսուցիչ ամէն մէկ վարժարանի համար։ Հակառակ այս աննպաստ պայմաններուն, պատճառներ ունինք հաւատալու թէ գաւառի շատ վարժարաններու մէջ Պոլիսէն աւելի հիմնաւոր նախակրթութիւն մը կը տրուի տղայոց։ Սաոյգ է սակայն թէ գաւառներու մէջ ապրուստը շատ աւելի դիւրագին է քան Պոլիս, և նկատի առնելով այս պարագան, գաւառացի վարժապետին միջին հաշուով առած 169 ղշ. ամսաթոշակը աւելի գոհացուցիչ է, քան Պոլսեցի վարժապետին առած 275 ղշ.ը։

Գաւառային վարժարաններու վիճակացոյցին «ծանօթութիւններ»ու մասը պրպտելով, տեղութեամբ կը տեսնենք թէ աւելի քան 4000 տղաքներ օտար վարժարաններ կը յաճախեն։ Այս թիւէն զեղչելով օտար բարեսէրներու նպաստով օտար որբանոցներու մէջ կրթուող որբերը՝ իբր 1500 տղայ՝ որոնց մեծ մասը կը գտնուին Խարբերդի և Եդեսիոյ որբանոցներուն մէջ, կը մնան դարձեալ 2500 տղաք, որ օտար վարժարաններ կը յաճախեն։ Ատոնց մեծ մասը անշուշտ զաւակներ են կարող ծնողքներու, որոնք օտարասիրութիւնը ունին իրենց չարժաթի՝ զաւակնին օտար վարժարաններ զրկելու լիաթոշակ, մինչ նոյն թոշակը ազգային վարժարաններու վճարելով, մեծապէս պիտի նպաստէին մեր կրթական յարկերու վիճակը աւելի բարւոքելու։

Գաւառի վարժարաններու այս վիճակացոյցին ուսումնասիրութիւնը կրնանք աւելի առաջ տանիլ, թուելով գիւղական անկիւններու մէջ փակ մնացած վարժարանները՝ նպաստի չգոյութեան պատճառներով, և յիշելով կրթական գործին մասին ուրիշ շահագրգիռ և նկատելի կէտեր։ Բայց արդէն երկարեցաւ մեր գրութիւնը. ուստի կը բաւականանանք կրթասէրներու լուրջ նկատողութեան յանձնելով զայն, և սպասելով որ այս վիճակացոյցին երկրորդ մասն ալ հրատարակէ Ուսումն. Խորհուրդը, գաւառի բոլոր վարժարաններու մասին ամփոփ ծանօթութիւն մը ունենալու համար, ինչ որ կը պակսէր ցարդ։

ՁԱՐՄԱՅՐ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՑԱՆՈՒԵԼԻՔ ՍԵՐՄԸ ՓՈՐՁԵԼ

Զորգաշեալ երկրագործներ, ինչպէս նաեւ սերմի առատութով զբաղող վաճառականներ լիովին ըմբռնած են առաջ կարեւորութիւնը ցանուելիք սերմերը փորձելու։ Այս գաղափարը առաջ եկած է սա իրողութենէն թէ՝ ամէն հատիկ կենդանի սաղմ մը չպարունակեր։

Առողջ սաղմէ զուրկ հատիկը իր տեսակը տարածելու համար անպէտք է. ուստի ցանուելիք չափ մը սերմի մէջ ծլելու ընդունակ մասնաւորապէս ո՛րքան հատիկներ գտնուիլը հասկնալը խիստ էական կէտ մըն է երկրագործին համար, փորձելու այլևայլ ձևերուն նպատակն այս վախճանին հասնիլ։

Ցորեն երկրագործութեան մէկն է ընտիր սերմնցուներ ձեռք ձգել։ Հոգ չէ թէ ո՛րքան լաւ պատրաստած է երկրագործը իր արտը, հոգ չէ թէ ո՛րքան ժամանակ, աշխատութիւն և դրամ վատնած է անոր վրայ. եթէ իր ցանած սերմին ամէնը կամ մեծ մասը չծլի, նա կա՛մ խիստ ակար հունձքով մը պիտի գոհանայ և կամ նորէն ցանելով կրկնապէս դրամ և աշխատութիւն պիտի վատնէ։ Շատ պատահներ կրնան կենալ հունձքը անյաջողութեան մատնելու. եթէ հողագործը անոնց մէկէն կամ մէկ քանիէն կրնայ ազատիլ, մեծ շահ ըրած կ'ըլլայ։ Սաորին տեսակէ սերմի գործածութիւնը մեր գիւղացիին հունձքերուն անյաջողութեան մեծագոյն պատճառներէն մէկն է։

Ցանելու միայն այլ բարեպաշտ գիւղացին իր սերմին պարկը ուխտատեղի մը կը տանի. հոն սուրբին մոմ մը կը վառէ և կը խնդրէ որ իր սերմը յաջողցնէ։ Բարեպաշտութեան և հաւատքի այս երեւոյթը գովելով հանդերձ, հարկ է յիշեցնել թէ հրաշքներու վերջացած այս ժամանակին մէջ, սուրբը՝ սաղմը մեռած սերմնահատիկ մը բեղմնաւորելու համար մեռած մարդ մը կենդանացնելու չափ պիտի դժկամակէր։ Հոգ տանելու է որ գնուած սերմը ամէնէն ընտիր տեսակէն ըլլայ, այն ատեն սուրբն ալ ուխտը կ'ընդունի։

Երկրագործը կամ պարտիզպանը իրենց սերմը կա՛մ իրենք կը հասցնեն և կամ ծախողներէն կը գնեն։ Առաջին պարագային մէջ վարնոց սերմ մը ըլլալուն քիչ վախ կայ. սաորին տեսակէ հատիկներ գլխաւոր ողբերը՝ քաղելու, կամելու և համբարելու մէջ եղած անհոգութիւնն է։ Եթէ սերմը չափազանց խոնաւ ըլլայ, կա՛մ կը բորբոսի և կամ կը ծլի, ու սաղմը կը փճանայ։ Քանի որ երկրագործը ինք կը պատրաստէ իր սերմցուն, կ'ենթադրուի թէ պէտք եղածին պէս զգոյշ կ'ըլլայ անոր մաքրութեան։ Երկրորդ պարագային մէջ սաորին տեսակէ սերմ գնելու հաւանականութիւնը կը շատնայ։ Եթէ բոլոր սերմերը վստահելի և պատուաւոր սերմի վաճառականներէ (ինչ որ մեր մէջ կը պակսի) գնուէին, դանգատի շատ քիչ առիթ կ'ըլլար. բայց դժբաղդաբար երկրագործները ուր որ ամէնէն աժան կը գտնեն հոնկէ կը գնեն իրենց սերմը։ Ցաճախ անոնք իրենց դրամը կուտան այն տեսակ անպիտան նիւթի մը, որ կա՛մ փտտտակած խոտի սերմերով լեցուն է և կամ մեծագոյն մասը ծլելու անընդունակ հատիկներէ կը բաղկանայ։

Երբ մեծ քանակութեամբ սերմնցու պիտի գնուի, զայն փորձելու է մաքրութեան և ծլելու զօրութեան համար։ Ոմանք փորձը կը կատարեն շատ պարզ կերպով, այն է ափ մը սերմ կը նետեն հողով լեցուն սնտուկի մը մէջ և անոր ծլելու կերպէն կ'եզրակացնեն իր արժէքը։ Ասիկայ բնաւ չփորձելէ աւելի աղէկ է. սերմին արժէքին վրայ այս կերպով ճշգրիտ գաղափար մը կազմել անկարելի է, քանի որ համբուած չէ։

Ոմանք ալ կը խորհին որ եթէ սերմը ջուրին մէջ նետուի, աղէկ հատիկները տակը կ'իջնեն, իսկ գէշերը երեսը կը մնան։ Այս երեւոյթը իրողութիւն մը ըլլալու համար ապացուցուած չէ։ Սերմնահատիկներէն շատեր ջուրին երեսը կը լողան, կա՛մ ամէն կողմով թրջած չըլլալնուն և կամ մէկ կողմը օդի պղպջակ մը գտնուելուն համար։ Ջուրին երեսը լողացող և տակը իջնող ցորենի հատիկներուն ծլելու զօրութիւնը քանի մը անգամ փորձուած, և արդիւնքը ամէն անգամ ալ երեսը մնացողներուն նպաստաւոր գտնուած է։ Ուստի այս տեսակ փորձի մը բնաւ չվստահիլ կը յանձնարարուի։

Սերմնահատիկի մը ծլումը յարմար չափով ջերմութենէ ու խոնաւութենէ կախում ունի։ Փորձի կատարեալ ճշգութիւն ունենալու համար մթութիւնն ալ կարեւոր է, տարբեր տեսակ սերմեր ջերմութեան տարբեր աստիճանին մէջ կը ծլին, քանի՝ հետեւանք ամէնէն նպաստաւոր աստիճանէն, թէ՝ ծլող սերմերու թիւը կը նուազի և թէ ծլումը դանդաղ կ'ըլլայ։ Իսկ եթէ ցուրտի և տաքի ծայրագոյն երկու աստիճանները անցնինք, ծլումը կը դադրի։ Արեւադարձային երկիրներու տունկերը՝ լայնութեան բարձրագոյն աստիճանին վրայ եղողներէն աւելի՝ ջերմութեան կը կարօտին։ Սերմերէն ոմանք նոյն իսկ սառի վրայ կը ծլին։ Սովորական հատիկներուն մեծագոյն մասին համար 25° սանդիկրատը ամենէն նպաստաւորն է, իսկ մէկ քանիները մինչեւ 30° կը պահանջեն։

Սերմերը փորձելու ատեն քանի որ կարելի եղածին չափ բնականին մօտենալ հարկ է, ջերմութեան աստիճանը 18° և 20°ի մէջ տեղ պահելու է, քանզի հաստատուած է որ ծլումի ամէնէն բնական աստիճանը այս է։ Սովորաբար բնակուած սենեակի մը ջերմութիւնը կը բաւէ սերմերը փորձելու, պայմանաւ որ գիշերը սովորականէն շատ չպաղի. հակառակ պարագային յարմար տաք տեղ մը պատրաստելու է գիշերուան համար։ Պէտք է գիտնալ որ ջերմութեան քանի մը աստիճան իջնելը նոյնքան բարձրանալէն աւելի կը վնասէ հունձին։

Խոնաւութիւնը ջերմութեան չափ կարեւոր է. սերմ մը ծլիլ կարենալէ առաջ ջուր ծծելու և ուռենալու է։ Թէեւ սերմի մը ուռենալը կարեւոր նախապատրաստութիւն մըն է, սակայն ամէն ուռած սերմ չի ծլիր, քանզի սերմին ջուր ծծելը բոլորովին մեքենական գործողութիւն մըն է, և երբեք սերմին կենսական ոյժին նշան չէ։ Ջուրին սերմնահատիկներու մէջ թափանցելը զանոնք ծածկող մաշկերու կազմութենէն կախում ունի։ Երբ այս մաշկերը հաստ և ջուրի անթափանց են—ինչպէս շատ անգամ կը պատահի ընդեղէններու և կաղիններու մէջ—, ջուրը յամրաբար ներս կը մտնէ և ծլումը կ'ուշանայ։ Արմատի և ուրիշ պարտէզի սերմերուն մաշկերը ընդունակ են ջուրը շատ ծծելու, ուստի ատոնք շատ կ'ուռենան և տաստ կը ծլին։ Խոնաւ օդին մէջ սերմերը կրնան խոնաւութիւն ծծել և ուռենալ, բայց ծլելու համար ուղղակի ջուրին դպչիլ հարկաւոր է, Ուստի խոնաւութիւնով լեցուած մթնոլորտ մը անբաւական է ծլում առաջ բերելու։ Զափէնաւելի ջուրն ալ հաւասարապէս վնասակար է։ Իրրեւ ընդհանուր կանոն, սերմերը չեն ծլիր եթէ ջուրին մէջ դրուած մնան. ատոնք գտնուելու են այնպիսի միջավայրի մը մէջ, ուր իրենց պէտք եղածին չափ տաստ ջուր կը գտնեն, բայց միեւնոյն ատեն ջուրը լճացած չմնայ անոնց շուրջը։

Ե. Գ.

(Մնացեալը երկրորդին)

ԱՇԽԱՐՀԱԳՐԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆՑ

ԼՈՒՍԻՆ ԱՂԲՕՐՍ ԱԶՈՒՆՆԵՐԸ, ԲԵՐԱՆԸ ԵՒ ՈՒՆՋԸ

Գրեթէ չկայ մէկը որ իր աղայութեանը փորձութիւն ունեցած չըլլայ լուսնկայ գիշեր մը լուսինը դիտած պահուն հաւատալու թէ լուսինը իրեն նման աչք, ունչ ու բերան ունի։ Մայրերն ալ երբ տղոց միաքը չխախտալուրեէին, դարձեալ տղան այնպէս պիտի հաւատայ, քանի որ գիտութեան դեռ այբուբենը սորված չէ։ Ասիկա հինաւուրց հաւատք մըն է, զոր յաջորդաբար ժառանգած ենք։ Մեր նախնիք ամէն բան, մանաւանդ երկնային մարմինները մարդու կերպարանքով ըմբռնած են, մարդկային կարիքով ու մարդկային մտածումով։ Այս վաղեմի հաւատքը Ազգագրութեան մէջ կը կոչուի «Մարդակերպութիւն»։ Եւ քրտացնէ ալ մասնաւորաբար լուսինը այնպէս կ'երեւայ մեզի։ Պատճառին անտեղեակ մէկը ասկէ տարբեր կրնա՞յ խորհիլ։ Բնական է թէ ոչ։

Վաղեմեա տղաք մը ունէի որուն վրայ հարցում շատ է խօսեր։ (Մեր Արարկիրի Մաշկերտ գեղը տղաք մայրերուն «Հարսոյ» կ'ըսեն։ Մեծ մայրն է մայրը, տան մէջի բոլոր կիները հարս կը նկատուին)։ Կը հետաքրքրուէի, կը հարցնէի ո՞ւր է տղարս,

—Ջէ՞ս տեսներ, կը պատասխանէր՝ լուսինը մատնանիշ ընելով, նայէ՛, քեզի կը նայի, կը խնդայ, երկու ձեռքովը կանչէ որ քովդ գայ։

Բան չունիս, կանչէ ու կանչէ։

—Հարսոյ, չի գար է։

—Տղաս, անիկա անա՛նկ կանչելով չի գար, խելօք նստէ ու կանչէ որ գայ։

Այսպիսի առարկութիւններով մայրս գիս կը խաբէր, ու ես կը խելօքնայի, անհամբեր կը սպասէի որ տղարս գայ։ Օր մըն ալ ճարահատ ըսի.

—Ջէ՞նէ իս քովը տար,

—Քովը երթալ կ'ուզե՞ս. քանի մը տարիէն քեզ Ըսաբմայլ=կ. Պոլիս պիտի զրկեմ, հոն քիչ մը ատեն կը մնաս ու ինքնիրենդ կ'երթաս, խելօք նստէ որ շուտով զրկեմ քեզ։

Հասկցնել կ'ուզէր թէ երբ քիչ շատ բան սորվիմ, պիտի հասկնամ որ անիկա իմ տղարս չէ։

Ըսաբմայլ եկանք, վարժարան մտանք փափաքս էր քիչ մը ատեն մնալ ու տղարս քով երթալ։ Սաղմոս, Գործոց, Նարեկ կարդացած լմնցուցած էի, փափագեան քերականութիւնն ալ աւարտած. քիչ շատ քերականական վերլուծում ալ գիտէի. ձեռքս տուին Եղնիկ։ Աշխարհագրութիւն ու Բնական գիտութիւն չէին ա-

անդեր․ բարձրագոյն կարգերուն վերապահուած էր այն առեն․ 20 տարուան խօսք է ըսածս։ Այժմ օր գրավարժութիւն երաժշտութիւն ու Հայերէն, Եզնիկ թարգմանելու առեն գոնէ հասկնայինք ու թարգմանել կարենայի՞նք․ ա՛լ գացէք հասկցէք այն առենուան Մանկավարժութիւնը։ «Բարաւոք է արեգակն և գեղեցիկ բնութեամբ» հատուածին մէջ հանդիպեցայ «կամ (գի՞տ դպրոցականցեմք) զԼուսինն, որ ամսոյ ամսոյ հիւծանի, գիրնայ և մեռանի, և ապա սկիզբն առնու կենդանանալոյ» Սկսայ լալ, հեծկլտալ։ Կուլայի, կը հեծկլտայի այն մտածումով որ ի՞նչու համար ազգարս ամէն ամիս մեռնի ու նորէն ողջնայ։ Ընկերներս խնդացին, և երբ ուսուցիչս իմացաւ պատճառը․ «Մօ, ըսմոլ է, ի՞նչ գիտէ քի, ի՞նչ կայ, հա՛, հա՛»։ Այսպէս վարուելո՞ւ էր ուսուցիչս։ Եզնիկի այդ հատուածը գիտնականօրէն բացատրելու չէ՞ր․ լոկ նախատինքով մը պէտի գալէ՞ր արցունքս։

Երեք տարի անցնելէ եաքը Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանի ընթացաւարտ ուսուցիչ մը ունեցանք․ կ'ուանդէր բնական պատմութիւն ու բնականագիտութիւն։ Աշխարհագրութեան դասառու մըն ալ ունէինք որ թութակօրէն աշխարհագրական անուանակոչութիւնները գոց ընել կուտար։ Մինչեւ այն առեն համոզուած այն էր որ Լուսինը ազգարս է։ Հպարտ էի այնչափ ազնուոր ազգար մը ունենալուս։ Բայց ո՛րչափ մեծ եղաւ հիաթափումս երբ օր մը Լոյսի ու Ջերմութեան դասի առեն, ուսուցիչս բացատրեց թէ Լուսինը երկրիս արբանեակն է, ծիրի մը շուրջը կը դառնայ, մեզմէ 86000 մղոն հեռու է։ Այդչափ հեռաւորութեամբ տեղ մը ոտքով կրնայի՞ երթալ, ա՛ն ալ ազայ վիճակիս մէջ։ Երկրէս 49 անգամ և Արեւէն ալ 65 միլիոն անգամ փոքր է։ Լուսնի լոյսը 360 հազար անգամ նուազ է քան Արեւունը։ Լուսինը իր լոյսը կը ստանայ արեւէն․ արեւմուտքէն դէպի արեւելք երկրին բոլորտիքը կը դառնայ, և այս միջոցին զանազան երեւոյթներ կը ստանայ, որոնց գլխաւորներն ութ են թուով։ Իւրաքանչիւր երեւոյթ իրարու կը յաջորդեն երեք ու կէս օրուան տեւողութեամբ․ ասոր համար է որ մէկ մը իբր մահիկ, մէկ մը գնտաձեւ կ'երեւայ ու մէկ մըն ալ չ'երեւար։ Եզնիկի այն հատուածին բացատրութեան հարկ չմնաց այլեւս։

Ի՛նչ մեծ արմանք, զարմանք, ուսուցիչը կը շարունակէր մեր դասը, թէեւ դասը լրանալու զանգակը հնչած էր․ քառորդ մը դադարի միջոցին խօսեցաւ Լուսնի կազմութեան վրայ․ ոգեւորուած, թղթերու ծրարի մէջէն հանեց քարտէս մը ուր նշանակուած էին լուսնի ծովերը, լիճերը, ճահիճները, գետերը, լեռները, լեռնադաշտերը։ Ասոնք են եղեր որ հեռուէն, լոյսին բեկբեկման հետեւանքով, ինծի, նաեւ ամէնուդ ալ, իբրեւ Լուսնի ունչ, բերան ու աչք կ'երեւան։ Մէկիկ մէկիկ ցոյց տուաւ քարտէսին վրայ ծովերը, լեռները ևն․։ Լուսինն ալ երկրագնդիս նման կիսագունդներու բաժնուած էր, հիւսիսային կիսագունտ, հարաւային կիսագունտ, արեւելեան կիսագունտ, արեւմտեան կիսագունտ, բեւեռ, հասարակած, երեւակայական շրջանակները քաշուած, իւրաքանչիւր կիսագունտի վրայ 90ական աստիճաններն ալ հիւսիսէն դէպի հարաւ, արեւելքէն դէպի արեւմուտք ձգուած էին։

Ծովերը ցրուած են հարաւային կիսագնտի 30րդ աստիճանէն մինչեւ հիւսիսային բեւեռը։ Ցամաք երկիրը հարաւային կիսագնտին վրայ է, 30րդ․էն մինչեւ 90րդ աստիճանը։ Հիւսիսային կիսագնտին վրայ, ծովերու և ճահիճներու միջեւ ընդարձակ կղզիներ։ Մէկ ովկէանոս-ծով ունի միայն, Oceanus Procellarum, ան ալ․ արեւմտեան կիսագնտի վրայ։ Ըսել է երկրիս նման լուսնի ջրերն ալ ժողվուած են արեւմտեան կիսագնտին վրայ։ Հիւսիսային բեւեռին մօտ, մինչեւ 60 աստիճանը ընդարձակ երկիր մը, ցամաք մը, որուն կը յաջորդէ Ֆրիկորիս անուն ծովը։ Ասիկա ընդարձակ ջրանցքով մը կը հաղորդակցի Իմպրիոմ ծովին հետ, որուն արեւմտեան կողմն է ովկէանոսը։ Հիւսիսային կիսագնտին միւս ծովերն են Մառէ Վափորիոմ, Մառէ Սէրէնիթաթիս, Մառէ Գրիսիոմ ու Մառէ Թրանքիլիթաթիս։ Հարաւային կիսագնտին վրայ, հասարակածին շատ մօտիկ, արեւմտեան կողմը, կան Մառէ Նիմպիոմ ու Մառէ Նուպիոմ․ արեւելեան կողմն ալ Մառէ Նէքթարիս ու Մառէ Ֆոէքունտիթաթիս․ ասոնց միջեւ կը տարածուի հարաւային կիսագնտի ընդարձակ ցամաքը։

Երկրագնդիս վրայ ամէնէն բարձր լեռն է Հիմալայա լեռնաշղթային Էվէրէսթ կամ Կաւրիսանքար 8840 մեթր։ Կաւրի առատութեան աստուածն է, Սանքար ալ Վիշնուի մէկ մարդեղութեան անունը։ Լուսնի ամէնէն բարձր լեռն է Նիւթըն, 22362 ոտք հարաւային արեւմտեան կիսագնտին վրայ ուր կան նաև սա լեռնաշղթաները՝ Շորթ 17532, Կասաթիւ 19514, Գլանգանիւս 16892, Գլաւիուս 15792, Մորեթիուս 14892, Շենկոմանթանիուս 13645 ոտք են․։ Հարաւային արեւելեան կիսագնտին վրայի բարձր լեռներն են՝ Քիւրթիւս 20898 ոտք, Հուէթիւ 18464, Քաթարինա 15423, Վէրնէր 14658, Բիքոլոմինի 14574 են․։ Հիւսիսային արեւելեան կիսագնտի վրայ՝ Մաքրոպիւս 14400, Իւտոխիոն 15690, Պիւրքհարտ 13672 են․։ Հիւսիսային արեւմտեան կիսագնտին, զոր ամբողջ ովկէանոսը գրաւած է, կղզեխումբերու բարձր լեռներն են Հարբալուս 14872, Բրաթոսթենէս 14678 են․։

Է՛հ, ասոնք աղէկ, պէտի ըսէք, հոգա բնակութի՞ւն, գե՞ղ, քաղա՞ք, շէնքե՞ր․ ատոնց համար ուսուցիչս քիչ մը ծամծմեց, և կարծեմ կարելի չէ, ըսաւ, որովհետեւ Լուսինը շատոնց պաղած է, կենդանական ջերմութիւն չունի, և հիւսիսային բեւեռներու սաստիկ ցուրտէն աւելի ցուրտ է՝ Լուսնի ո՛ր կողմը որ երթաս։ Բուսականութիւնը շատ աղքատ, բեւեռային երկիրներու բոյսերը հազիւ կը նմանին։

Կենսականութիւն չունի։ Ուրեմն հարուստ իրաւունք ունի եղեր, անշուշտ անգիտակցաբար, Լուսինը իբրեւ վաղամեռ եղբայրս մատնանիշ ընելու․ Բայց անհամար դարեր առաջ Լուսնի վրայ կենսականութիւն կար։

Ես ասոնք գիտնալով հանդերձ, մեր նախնեաց հաւատալէքով մեր երկրին արբանեակը դարձեալ Լուսին ազգարս պիտի կոչեմ։ Անշուշտ դուք ալ կ'ուզէք որ Լուսինը ձեր վաղամեռ եղբայրը եղած ըլլայ, թէեւ բանաստեղծները մելամաղձոտ աղջըկան մը նմանցուցեր են։ Ո՞րն է ճիշդը, Լուսին ազգա՞ր թէ Լուսին-քոյր։ Երկուքն ալ ազգագրօրէն կարելի․ որովհետեւ կան ցեղեր որ Լուսինը, արական կը նկատեն, կան ալ ցեղեր որ իգական կը համարեն։ Արական սեռը լաւ է որ կարծէ թէ Լուսինը իրենց քովէն հեռացած սիրականներնին է, ու իգական ․եան ալ՝ իրենց մէկ սիրելին։ Երկուքն ալ այդ մխիթարանքով թող ապրին․ բայց կը վախնամ որ եթէ իրենց նախնեաց հաւատքը չունենան, գիտնականօրէն ճանչնան Լուսինը, պատրանքներու պատրանքը կ'երեն։

Անողո՛ք գիտութիւն։

ՀԱՄԿԱԲԱՂ-ԴԻՇԵՐՈՒԿ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ ՄԸ․— «Նովայա Ռիւս» թերթը մանրամասն տեղեկութիւններ կը հրատարակէ Մանջուրիա գտնուող Ռուսական զօրաց ջոկատներու վերջերս կատարած գործողութեանց վրայ։ Այս տեղեկութեանց նայելով, հիւսիսային Մանջուրիոյ զօրաց ջոկատները, հրամանատարութեամբ Զօր․ Զեռբիցքիի, 20է աւելի ընդհարումներ ունեցեր են Թշնամիին հետ։ 24 զինուորներ սպաննուեր են ճակատամարտի դաշտին վրայ։ Երկու սպայ և մէկ զինուոր իրենց ստացած վէրքերէն մեռեր և 7 սպայ և 61 զինուոր ծանր կամ թեթեւ կերպով վիրաւորուեր են։ Ռուսերը գրաւեր են բազմաթիւ թընդանօթ և հրացան, որոնց ամենամեծ մասը ոչնչացուեր է։ Փունտուղուն․Ջէու եւ իբր օժանդակը Սիչէլաուան-Ջին գերբանուեր են։ Այս գործողութիւններուն արդիւնքն այն եղած է որ․ բոլորովին ցրուած և ոչնչացուած են Մանջուրիոյ հանգարտութեանը սպառնացող երկու հրոսախումբեր։ Ռուսական զօրքերը կը հետապնդէին ուրիշ երրորդ հրոսախումբ մը, որ արդէն մէկ քանի ձախողուածներ կրեր է։ Քուան-Թունկի հրամանատար Զօր․ Վոլքոֆէն առնուած հեռագիր մը կ՛ըսէ թէ՝ Գնդ․ Կրիւանօֆ Նիուպինքուի մէջ պարտութեան մատներ է 4000 հոգիէ բաղկացեալ չինական զօրաց գունդ մը, որ դէպի հիւսիս արեւմուտք փախեր է։ Ռուսերը երկու մեռեալ և 7 վիրաւոր ունեցեր են։ Դեր-գնդապետ Սաքոլոֆի հրամանատարութեան տակ գտնուող ռուս զօրաց ջոկատ մը, ապրիլ 13ին, Մուքտէնէն մեկնելով 16ին միացեր է Գնդ․ Կրիւանոֆի ջոկատին։ Զօր․ Գուսարթովէչի ջոկատին յառաջապահները ապրիլ 12ին Զէնտըի արեւելակողմը ընդհարեր են Չինացիներու խումբի մը, որ ցրուեր է։ Ռուսերը կորուստ չեն ունեցած և 100 հոգի գերբանած են։

ՄԱՆՋՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ ՌՈՒՍ ԶՕՐՔԵՐՈՒ յաւելման մասին նոր տեղեկութիւններ կուտայ «Նովոսդի»։ Ըստ այսմ երկու զօրաբանակներ (Պլակովէշչէնսքիէւ Մանջուրիական) կազմուած են 25000ական հոգիներ։ Զօր․ Սախարով կը հրամայէ Մանջուրիական բանակին։ Ինքն էր որ Խարպինը առաւեց, և բաւական ժամանակ պետ եղաւ սահմանագլուխի զօրաց սպայակոյտին։ Ուրիշ ամէն տեսակէտով այս զօրաբանակը կը մնայ այն, ինչ որ էր պատերազմէն առաջ։ Զինուորներու թոշակը կը վճարուի Արեւելեան Չինաստանի երկաթուղւոյն կողմէ։ Զօր․ Սախարով 26000 րուբլի տարեթոշակ կը ստանայ։ Իր հրամանին տակ ունի սպաներ և քաղաքային պաշտօնեաներ, որովհետեւ ոչ միայն իրեն յանձնուած է սահմանագլուխի զօրաց ընդհ․ հրամանատարութիւնը, այլեւ մինչեւ անդորրութեան կատարեալ վերահաստատութիւնը, Ամուր գետէն անդին մինչեւ սահմանագլուխ տարածուող երկիրներուն քաղաքային վարչութիւնն ալ իր ձեռքը կը գտնուի։ Զօր․ Սախարովի կեդրոնատեղին է Խարպին, և իր պաշտօնութեան յանձնըւած երկրին սահմանն է հիւսիսէն Ամուր գետը և Հարաւէն Սունկարի։ Զօր․ Լինէվիչի սպայակոյտը Նինկութա կը գտնուի։ Ծանօթ է թէ այս զօրավարը ընդհ․ հրամանատարն է այժմ Մանջուրիա գտնուող զօրքերուն, մինչ նոյն նահանգին հարաւային մասը Բորթ Արթիւր գտնուող ծովակալ Ալէքսիէվի պաշտպանութեանը յանձնուած է։ Այս իրողութիւնները կը ցուցնեն թէ Ռուս կառավարութիւնը չի կարծեր որ կարելի ըլլայ անդորրութիւնը վերահաստատել յաւաացուածին չափ շուտով, մանաւանդ որ վերջերս մէկ քանի անգամ շփոթութիւններ ծագեցան Մանջուրիոյ զանազան կէտերուն մէջ, և մէկէ աւելի անգամներ փորձեր եղան երկաթուղիները քանդելու։ «Հետեւաբար, կ'եզրակացնէ Նովոսդի, կառավարութեանս արդար է զօրքերու յաւելումը, թէ՛ երկաթուղիները պաշտպանելու և թէ սահմանագլխուն վրայ անդորրութիւնը ապահովելու համար»։

ԲԵՐԻՆԻ ԴԵՍՊԱՆՆԵՐԸ որոշեր են հաւաքական ծանուցագրով մը Չինաստանի ներկայացնել պատերազմական տուգանքի գումարը, 450,000,000 թաէլ։ Այս ծանուցագրին մէջ պատասխան կ'ուզուի նաև թէ Չինաստան ի՞նչ կերպով պիտի վճարէ պահանջուած գումարը։ Ծանուցագրին պատասխանին կը սպասուի շաբթուս վերջը։ Կը կարծուի թէ Չինաստան պիտի առաջարկէ մաքսերը աւելցնել, պատերազմական տուգանքը վճարել կարենալու համար։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ․ — Բերլինէն կը հեռագրեն թէ Անգլիացի Զօր․ Կէյզլիի կողմէ հանդէս մը տրուեր է ի պատիւ Ամերիկեան սպաներու։ Ամերիկացի Զօր․ Ջաֆի ճառ մը խօսելով ըսեր է թէ կրնայ երաշխաւորել որ Անգլիացիները և Ամերիկացիները բնաւ իրարու դէմ չպիտի ըլլեն պատերազմի դաշտին վրայ։ Զօր․ Ջաֆի սա խօսքերով վերջացուցեր է իր ճառը․— «Երբ պարագաները ստիպեն մեզ մէկու մը կողմը բռնել, միշտ Անգլիացիներու կողմը պիտի բռնենք»։

ՀԱՐԱՒ․ ԱՓՐԻԿԷԷՆ հասած լուրերը կը ցուցնեն թէ Լորտ Քիչըներ յուսահատական ճիգեր ի գործ կը դնէ Պօէրները ընկճելու համար։ Ինչպէս կը յիշուի, Լորտ Քիչըներ նոյն իսկ Տիկին Ժուպէրի, Տիկին Պօթայի և Թրանսվալի նախկին Նախագահ Բրեդորիուսի օգնութեան դիմեց, Պօէրները հպատակեցնելու համար։ Պօէր փախստական մը այս օրերս մէջտեղ ըլլալով, յայտարարեր է թէ Բրեդորիուս անձնատրութիւնը մերժեր է, և թէ Բրեդորիուս իր իսկ բերնովը հետեւեալ պատմութիւնը ըրած է։— «Լորտ Քիչըներ Բրեդորիուսին ըրեր տուաւ զիս, և սպառնաց որ հաշտութեան պայմանները Զօր․ Պօթայի տանիմ, երբ Պօթայի քով հասայ, անմիջապէս տեսայ որ Բրեդորիուս չէր հաւատար մինչեւ այն առեն։ Երբեք չէր կարծեր թէ Թրանսվալ և Օրանժ կրնային այդչափ պատերազմներ ռազ հանել։ Ամէնքն ալ զաւանցիւ էին, և ոչ մէկը մաքէն կ'անցընէր յանձնառու ըլլալ։ Պօթա յանձնարարեց ինծի որ սա պատասխանը տանիմ Քիչըներին,— Ըսէ՛ Քիչըներին թէ սա նուազն 10 տարուան համար ռազմամթերք ունիմ, և թէ ուտեստներս խիստ առատ են։ Երբ ուտեստները սպառին, պարզապէս կառախումբեր բռնելով ինծի պէտք եղած պարենը կ'առնեմ։ Ըսէ՛ նաեւ թէ Անգլիացիք շատոնց են երկաթուղին գծերուն վրայ գտնուող քաղաքները և գիւղերը գրաւած ըլլալով։ Ես կը թողում որ կառախումբերը հոն հասնին, որովհետեւ կը փափաքիմ որ կարենան կերակրել հոն Պօէրները։ Ահա այս միակ պատճառն է որ գրաւուած կառախումբերուն մէջէն ինծի պէտք եղածէն աւելին չեմ առներ։» Եթէ այս պատմութիւնը իրաւ է, ուրեմն պատերազմը վերջանալէ շատ հեռու է տակաւին։

—Բէյրթէուէնէն կ'ծանուցանեն թէ կռիւներ տեղի կ'ունենան Թրանսվալի հիւսիսային արեւելեան կողմերը, և թէ Պօէրները ծանր կորուստներ կը կրեն։ Մինչեւ մայիս 8' 40 Պօէր սպաններ, 200 հոգի վիրաւորուեր և 166 հոգի ալ անձնատուր եղեր են։ Հեռագիր մը կ'ըսէ թէ ընդհանուր վհատութիւն կը տիրէ Պօէրներուն մէջ։ Հեռագիր մը նայելով Պօէր Զօր․ Տըլարէյ յաջողեր է փախչիլ Զօր․ Պէթիկըրիւէն։ Կ'ըսուի թէ Պօէր զօրավարը կը փորձէ Նաթալ արշաւել։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ ՄԸ հրապարակ պիտի հանուի Բարիզի Ռոշիլտ տան կողմէ։ Բարիզի Պանքան և Քրէտի Լիոնէն ալ պիտի մասնակցին։ Գումարը հաւանաբար 24 միլիոն ոսկիէն պիտի ըլլայ։

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ առաջարկ մը ընդուներ է, որուն համաձայն ասկէ վերջը խորհրդարանին անդամները օրական 20 մարք թոշակ պիտի առնեն։ Ասկէ զատ կամ Խորհրդարանին նստաշրջաններէն 8 օր առաջ և նստաշրջաններէն ետքն ալ մինչեւ 8 օր պէտի կրնայ ձրի ճամբորդութիւն կատարել երկաթուղիով։

ԱՀԱՒՈՐ ՀՐԴԵՀ ՄԸ մայիս 3ին մոխիր դարձուցեր Ամերիկայի Ֆլորիտա նահանգին Ճաքսընվիլ քաղաքին մէջ բազմաթիւ առեւտրական տուներ և մասնաւորներու բնակարաններ։ Բուռն հով մը կը փչէր որով կարելի չեղաւ կրակը մարել, և զայն սահմանափակելու համար հարկ եղաւ փլցնել շրջակայ բոլոր տուները։ Իրիկուան ժամը 4½ին հրդեհը կը շարունակուէր տակաւին կատաղի կերպով և քաղաքին մեծ մասը բոցերու մէջ էր։ Կ'ենթադրուի թէ կ'եղէքեցին կ'այրեր արդէն, տուներու 25 խումբեր լափլիզող բոցին զոհ կ'երթային։ Ջրանկիրներու պետը չկրնալով հրդեհին առաջքը առնել, խելքին դպեր է։ Մայիս 5 թուով ղրկուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ հրդեհը աւերակ դարձուցած է քաղաքին երկու երրորդ մասը։ Զինուորական վարչութիւն հրատարակուեր է քաղաքին մէջ, որուն բազմաթիւ բնակիչները մերձակայ ուրիշ քաղաքներ ապաստաներ են։ Ամէն կողմէ օգնութիւն կը հասցուի կարօտ հրկիզեալներուն։ Ամերիկայի պատերազմական նախարարէն հրամանաւ Սէնթ-Օկիւսթինի մէջ Գլորմոնքօս բերդին զօրանոցը պատսպարուեր են հրկիզեալներէն 2000 հոգի։ Նոյնպէս բազմաթիւ վրաններ ղրկուեր են Ճաքսընվիլ։ Հրդեհը ծագում առեր է ծխանէ մը ցատկած կայծերէն։

ՀԱՄԱԳԵՐՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ․— Ռուսական «Սվիէթ» թերթը համագերման շարժումին վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ այս շարժումը գլխաւորաբար ուղղուած է Աւստրիոյ և Ռուսիոյ դէմ, ուր Սլաւներ կը բնակին։— «Ժամանակ է որ, կ'եզրակացնէ «Սվիէթ», ինքզինքնիս պաշտպանել խորհինք համագերմանութեան, ինչպէս նաեւ մեր բարեկամ Գերմանացիներու բուռն ասելուլութեան դէմ․ ժամանակ է որ, ձեռք առնենք Քրիստոնէութեան նուիրական իրաւունքները և բողոքենք ամբողջ ցեղերու անհետացումին համար եղած ճիգերուն դէմ»։ Ռուս թերթը ապահովաբար Գերմանիոյ մէջ գտնուող Հրեաներուն կ'ակնարկէ իր այս տողերովը։

ՀԱԿԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՑՈՅՑԵՐ ՄԱԼԹԱՅԻ ՄԷՋ․ —Մալթայէն կը գրեն թէ՝ երբ 25000 հոգի անցեալ կիրակի օր միթինկ մը գումարեր են բողոքելու համար Իտալերէնի տեղ Անգլիերէն լեզուն հաստատուելուն և նոր տուրքեր դրուելուն դէմ։ Զանազան հաստատութիւններու և ընկերակցութիւններու կողմէ ներկայացուցիչներ կային այս գումարման մէջ։

ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԱԿԱԴԵՄԱԿԱՆ հռչակաւոր Պ․ Պէրթըլոյի ընդունելութեան առթիւ, Պ․ Ժիւլ Լըմէդր իր բարի գալուստի ճառին մէջ հետեւեալ կերպով գնահատեց մեծանուն գիտնականը և անոր կատարած գործերը․—«Յաջորդաբար յառաջ բերիք պտուղներու թթուները, անուշահոտութիւնները, դեղագործական ազնիւ բաղադրութիւնները, գունաւորող նիւթերը, ևն։ Ճարտարարուեստութիւնը ձեզի կը պարտի մեթոտաւոր կազմութիւնը անլինի գոյներուն, որոնք շատ աւելի փայլուն են քան բնական գունաւորող նիւթերը։ Եւ բժշկութիւնը ձեզի կը պարտի նորոյթ եղած դարմաններու մեծ մասը։ Եթէ ուզէիք, կրնայիք անսահման հարստութիւն դիզել արդարապէս․ բայց ձեր գիտական աշխարհիկ երկարատեւ ընթացքին մէջ, և ոչ իսկ մէկ հնարիչի-մենաշնորհ ձեռք բերել փափաքեցաք։ Ձեր գիւտերէն յառաջ գալիք շահերը հանրութեան թողուցիք միշտ։ Գիտութեան մարդը՝ ճշմարտութիւնը իր գլխաւոր հարստութիւնը կը նկատէ։ Ներկայ ժամանակներու այս ճգնաժամը չուզեր իր տասանորդը առնել այն մեծ օգուտներէն զոր իր հանճարը կ'ընծայէ մարդոց, և նոյն իսկ՝ իբրեւ անարժէք նուէր մը՝ աշխարհի մէջ ճարպիկ համարուողներուն կը թողու այն միլիոնները զոր իրեն պարտական են անոնք։» Արդար գովեստ մըն է այս, և շատ գեղեցիկ կերպով տրուած, կ'ըսէ Ֆրանսական քրոնիկագիր մը, որ կը յաւելու․—«Այս գովեստին արժանացող հռչակաւոր գիտունը՝ զայն լըսելու պահուն թերեւս յիշեց այն միւս հրնարիչը,—Գերմանացի մը—որ թոքախտին դարմանը գտած ըլլալ կարծելով, տնապարած էր հնարիչի մենաշնորհ մը ձեռք բերել, իր ընելիք շահուն և ոչ իսկ մէկ ֆէնիկը կորսնցնելու համար։ Տոքթ․ Քոխ և Պ․ Պէրթըլօ ապահովաբար միեւնոյն ցեղին և միեւնոյն երկրին պատկանող մարդիկ չեն։ Վերջապէս գոնէ մէկ անգամուան համար, հակառակ կարծիքի տէր մարդիկ չեն բղխեր մէկզմէկ, և արդարապէս կը գովեն իրար։ Ո՛ւր էր թէ տեւէր ասիկայ։»

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ'Ի ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1901 — 1319 1901

Տ․ Լ․

Օր	ԱՊՐԻԼ	Մուհար.	Մայիս
27	ՈՒՐԲԱԹ, Իէ․ օր Ցինանց ; Ցն․ Շմաւոնի աշակերտին Քրիստոսի ։	21	10
Կէսօր 4.56			Կէսօր 4 49

ՊԱՏՄԱԿԱՆ․—1871 տարւոյ 27|10 մայիսին կնքուած Ֆրանքֆորթի դաշնագրով, Ալզաս-Լօռէն գաւառները Գերմանիոյ կը կցուին։

ՋԵՐՄՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Երէկ առտու կեդրոնեան աստիճանն էր

Ի Պոլիս	14	Պէյրութ	20	Պետերսպուրկ	0
Աղեքսանդրէ	0—1	Բարիզ	8	Վիեննա	11
Սոֆիա	9	Աթէնք	17	Թրէպիզոնդ	4
Իզմիր	14	Երուսաղէմ	—	Սելանիկ	16

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՐՈՆԻԿ

ԵՐԿՈՒ ՔԱՂԱՔՆԵՐԷ նամակներ ստացանք երէկ, որոնք իրարմէ հակառակ տեղեկութիւններ կը հաղորդեն։ Նամակներէն մէկը ղրկուած է Գոնիայի Ադաբէրայ քաղաքէն, և կ'իմացնէ թէ տեղւոյն ազգայինները հետզհետէ կը հեռանան գինեմոլութենէ և այսօր քաղաքին մէջ գտնուող մէկ քանի Ցոյն գինետուններու յաճախորդները օտարազգիներն են միայն․ և կ'աւելցնէ թէ «Հայերը իրենց տուներուն մէջ իսկ գինի և օղի չեն գործածեր․ որովհետեւ հետզհետէ կը տեսնեն ու կը համոզուին արբեցութեան չարիքներուն։» Երկրորդ նամակը ղրկուած է Աստարազարէն, որուն մէջ կը կարդանք թէ գինեմոլութիւնը հետզհետէ կ'աւելնայ, և ինչ որ ամէնէն աւելի դատապարտելի է, երիտասարդներ ալ կան այդ գինեմոլներուն մէջ, որոնք գիշերուան բաւական մէկ մասը գինետուններու մէջ կ'անցընեն, մինչ անդին անոնց ծնողքը և ուրիշներու կինն ու զաւակները ժամերով կը սպասեն իրենց վերադարձին։ Այդ նամակը նոյնութեամբ հրատարակել չուզեցինք, այն պատճառաւ որ մի գուցէ ոմանք կարծեն թէ Աստարազարցիները առհասարակ մոլի և զեղծ մարդեր են։ Ընդհակառակն այդ քաղաքի ազգայինները շատ անգամներ իրենց կրթասիրութեան և բարեսիրութեան ապացոյցները տուած են, և մենք կը կարծենք որ նոյն իսկ այդ կողմերը յաճախ երեւան եկած դպրոցական վէճերը, իրենց ծայր աստիճան կրթասիրութեան մէկ արտայայտութիւնն են, թէպէտ ոչ այնքան հաճելի ձեւի մը ներքև։ Բայց այս տեսեն բարեխնամութիւններուն վրայ բաւական արատ մը կը ձգեն այս գինեմոլութեան տխուր նկարագրութիւնները։ Մինչեւ մէկ աստիճան չենք դատապարտեր 50 կամ 60 տարին անցուցած անձերը․ անոնք իրենց դարուն զաւակներն են, հետեւաբար իրենց ըմբռնումները ուղղելը բաւական դժուար գործ է․ բայց ներելի՞ է որ 20 կամ 30 տարին լրացնող երիտասարդ մը աշխարհի մէջ ուրիշ բանէ հաճոյք չզգայ և իր բոլոր բաղձանքները կեդրոնացնէ քանի մը չէշ օղիին շուրջը։ Մենք չենք կարծեր որ այսպիսի խրատներ բաւական ըլլան բոլորովին արմատախիլ ընելու գինեմոլութիւնը։ Բայց եթէ Աստարազարի դպրոցները իրենց համար ծախսուած հարիւրաւոր ոսկիներով չեն կրնար այնպիսի սերունդ մը պատրաստել որ աւելի կողդուրիչ միջոցներ ընտրէ իր հաճոյքները գոհացնելու․ կը ցաւինք ըսելու որ դարձա տեղը կը վատնուին այդքան դրամները։ Բաղդակցութեամբ անձերու համար հետզհետէ խոտելի կը դառնայ գինեմոլութիւնը, և տեղ տեղ կազմուած հակալքոլական ընկերութիւնք ասոր ապացոյցներն են։ Չենք ըսեր որ Աստարազարի մէջ ալ օրուան վիճակին դարմանը այս կերպով միայն կրնայ ըլլալ, սակայն կը պահանջենք որ դպրոցական մարմինները այժմէն իսկ սկսին ընթերցման, գրականութեան, երգի և նուագի սէր արծարծել աշակերտներուն մէջ, հեռազօտող և քննող մաքեր թող պատրաստեն, որպէս զի երբ անոնք դպրոցէն հեռանան, իրենց հաճոյքը ուրիշ տեղ որոնեն, փոխանակ գինետուն մը տխուր և ճնշող մթնոլորտին մէջ փնտռելու իրենց բոլոր սփոփանքը։ Հին սերունդէն մեծ բան մը չսպասուիր, բայց մեծ նախատինք է հանրութեան ճակատագիրը վարողներուն, երբ կը տեսնեն թէ նորերն ալ հիներուն կը հետեւին ու անտարբեր կը մնան։ Այս տողերը Աստարազարի նամակին առիթով գրեցինք, բայց պէտք է ուշադրութեամբ կարդան բոլոր քաղաքներու և գիւղերու դպրոցներու վարիչները, և իրենք ալ իրենց կողմէ բան մը ընեն կործանարար աղէտի մը առաջքը առնելու։

ՏՆՏԵՍ․ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ ալ նիստ չըրաւ։ Անդամներէն Քիւրքճիխանեան և Մալխասեան էֆ․ները եկած ըլլալով տեսակցեցան Ս․ Պատրիարքին հետ, որ ըսաւ թէ՝ Եկեղեցւոյ Յանձնաժողովոյ կազմութիւնը իրենց իրաւասութեան չի դպչիր, հետեւաբար կրնան պաշտօննին շարունակել։ Յառաջիկայ հինգշաբթիին համար դարձեալ հրաւէր պիտի ըլլայ, և եթէ այս երկուքէն աւելի եկող ըլլայ, առեւտրական ընտրութիւն պիտի կատարուի, իսկ եթէ դարձեալ անպատասխանի մնայ հրաւէրը, այն առեն Քաղ․ Ժողովը պիտի խորհի թէ կարելի՞ է նոր Տնտես․ Խորհուրդ մը կազմել, քանի որ օրէնքը կը տրամադրէ որ երբ Ժողով մը կամ Խորհուրդ մը իր մեծ-

ծամասնութիւնը կորսնցնէ, կազմալուծուած կը համարուի և ամբողջովին կ'ընտրուի։

ԿՐԵՏԷԻ հովիւ Մանուէլ քհ.ն կաթուածահար ըլլալով, փոխանորդ Սրբազանին կարգադրութեամբ Սթէնիայի Աւետիս քահանան Կրէտէ ղրկուած էր։ Ցիշեալ քահանան հասեր է իր պաշտօնատեղին և ձեռնարկեր է գործի։

ՉԱՐՍԱՆՃԱԳԻ առաջնորդական ընտրութիւնը կատարուած ըլլալով, Տեղապահ Մակար Վ.ի պաշտօնը վերջացած է այլ ևս. հետևաբար Պատրիարքարանէն հրահանգ պիտի տրուի իրեն որ Կարին ուղևորի, և եթէ յարմար պաշտօն մը յառաջանայ Վիճակին մէջ, այնտեղ պաշտօնավարէ ու հակառակ պարագային վերադառնայ Լիմ, որուն միաբաններէն է։

ԱՐԱԲԿԻՐԻ առաջնորդ Մուշեղ Ծ. Վ. 100 ոսկի պահանջած է Պատրիարքարանէն, արհեստանոցներու աւելի զարկ տրուելու համար։ Պատրիարքարանը միջոց չունենալով այդ տեսակ մեծ գումարներ վճարելու չպիտի կրնայ պատասխանել Մուշեղ Վ.ի այս պահանջման։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԸ նախընթաց օր այցելեց գաղթականաց յանձնաժողովոյ նախագահ Րիզա փաշայի։

ՇԱՊԻՆ ԳԱՐԱՀԻՍԱՐԻ առաջնորդական տեղապահ Սմբատ Ծ. Վ. Սատաթեան Սեբաստիոյ մէջ իր գործը աւարտելով, ապրիլ 25ին մեկներ է ՇապինԳարահիսար։

ՄԱԼԱԹԻՈՅ որբանոցի հոգաբարձութիւնը ի նորոյ կազմակերպուելով, անդամ ընտրուեր են մէկ քահանայ և 4 աշխարհական, և հաստատութիւնը խնդրուեր է Պատրիարքարանէն։

ՊՈՒՐՏՈՒՐԻ Թաղ. Խորհուրդը խնդրեր է որ երկու պատանիներ Արմաշու դպրեվանքը ընդունուին, եկեղեցականութեան պատրաստուելու համար։

ԵՒԴՈՍԻԱՅԷՆ կարօտեալներու համար նպաստ խնդրուած է Պատրիարքարանէն։

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

9 Մայիս 1901

Ֆրանսական 3% փոխառութիւն	101.72
Րէժի	325.
Գոնսոլիտ	25.10
Երկաթուղի	116 75
Պանք Օթթոման	553.
Թրանսվալ	93.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(այս առտուան)

ՊԱՇՏՕՆ.—Վեհ. Սուլթանին սենեկապետ անուանուեցաւ Կայսերական Պալատան Թարգման Րիզա պէյ։

Սելանիկի կուսակալ՝ Երուսաղէմի նախկին կառավարիչ Թէվֆիք պէյ։ Պոլսոյ Վերաքննիչ Ատենի միլլադիմ անդամ անուանուեցաւ Պոլսոյ նախագահ ատենի միլլադիմ անդամ և Ա. քարտուղար Հիւսամէտտին էֆ. և Վճռաբեկ Ատենէ պատժական ճիւղի քարտուղարներէն Հասան պէյ։

ԱՍՏԻՃԱՆ. — Միւթէմայիզի աստիճան տրուեցաւ Գըրք-Քիլիսէ գաւառի դիւանի տնօրէն Ալի Րիզա էֆ.ի։ Սանիէի աստիճան՝ ընդհ. հաշուակալութեան Թոշակներու դիւանին քարտուղար Իզմէթ պէյի։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ. — Բ. կարգի Օսմանիյէ պատուանշան տրուեցաւ մասնաւոր սպայակոյտի անդամ միրլիվա Մահմուտ փաշայի։ Բ. Մէճիտիյէ՝ Անատոլուի երկաթուղւոյ ընկերութեան իրաւագէտ-խորհրդական Ճագօ էֆ.ի։ Գ. Մէճիտիյէ՝ Ֆրանսայի գոնսէրվաթուառի ընդհ. քարտուղար Պ. Օկիւսթ Պուռյէէի։ Բ. Շէֆագաթ՝ Կայս. Թիկնապահ Փէրիք Հաճի Մէհմէտ փաշայի կնոջ և մեծ ու փոքր աղջիկներուն, և Առեւտրական նախարար Զիհնի փաշայի Թոռնուհիին։ Ա. Շէֆագաթ՝ Օսմ. Պանքայի տնօրէն Պ. Կիւսթավ Վիւլֆինկի կնոջ Տիկին Ատել Վիւլֆինկի, և Բ. Շէֆագաթ՝ աղջկան Օր. Լիւսի Վիւլֆինկի։

ԺԱՆՏԱԽՏԸ ՊԱՂՏԱՏԻ ՄԷՋ.— Պաղտատի մէջ ժանտախտի երեք դէպքեր պատահած ըլլալուն համար, այդ քաղաքին առողջապահական տեսչութեան ապրիլ 25/մայիս 8 Թուակիր հեռագիրը ղրկուած է.—«Առողջապահական Բարձրագոյն Խորհուրդին որոշմամբ Պաղտատ շրջակաները վրաններու տակ երկու մաքրանոցներ պիտի հաստատուին, մին հիւսիսային կողմը, Պէնի-Սաատ-Խանի մէջ, Պաղտատէն Քէրքիւք, Խանքին, Մանտել եւ Զորպաթիա գացող կարաւաններուն համար, իսկ միւսը հարաւային արեւմտեան կողմը, Րըտվանիէ ջրանցքին վրայ, Պաղտատէն Եփրատ, Քէրպէլայի, Նէճֆի, Հիլլէի, Տիվանիէի են. կողմը գացող կարաւաններուն համար։ Ճամբորդները այդ մաքրանոցներուն մէջ 5 օրուան քարանթինայի պիտի ենթարկուին, խստիւ պիտի հականեխուին և իրենց կահկարասիները ամէն օր արեգական տակ պիտի ցուցադրուին հականեխուելէ վերջը։ Պաղտատէն մեկնող ամէն կարգի նաւերն ալ Կարարահի մէջ 5 օրուան քարանթինայի պիտի են Թարկուին ու հականեխուին։ Ոսեկան-զօրաց ջոկատներ Պաղտատի և յիշեալ մաքրանոցներու միջեւ հսկողութիւն պիտի կատարեն փախչող անձերը ետ դարձնելու համար։ Թաղապետական և զինուորական բժիշկներ պիտի ղրկուին Պաղտատի շրջակայ գիւղերը, և յաճախակի գրուած տեղեկագիրներով տեղացիներուն հանրային առողջական վիճակին վրայ տեղեկութիւններ պիտի տան։ Պաղտատի մէջ ալ բժշկական հսկողութիւն պիտի կատարուի, և քաղաքին զանազան Թաղերուն մէջ պաշտօնեաներ պիտի գտնուին ժանտախտէ ո և է նոր դէպք ծագած ատեն խնդիրը անմիջապէս իմացնելու համար։ Նոյնպէս Պաղտատէն Ճիրաք դիակներու փոխադրութիւնը արգիլուած է մինչեւ ցնոր տնօրէնութիւն։ Նահանգին կուսակալը արտօնուած է վերոյիշեալ միջոցներուն մէջ բարեփոխութիւններ մտցնել, եթէ ինք յարմար դատէ։ Ստորագր. Տեսուչ. ՍԹԻԷԲՈՎԻՔ»

—Լ. Հէրըլտ կը ծանուցանէ Թէ Առողջապահական Բարձրագոյն Խորհուրդը իր վերջին նիստին մէջ որոշեր է ա՛լ այսօրուընէ սկսեալ մաքուր անցագիր տալ Կ. Պոլսէն մեկնող նաւերուն։

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Օլկա թագուհին, երէկ առտու արշալոյսին, արքայական «Ամֆիթրիթ» զբօսանաւով Վօսփորէն անցաւ ուղղակի Օտեսա երթալու համար, ուրկէ Ն. Վեհափառութիւնը Բեդերպուրկ պիտի երթայ, իր աղջկան՝ Մարիա Միխայիլովիչ մեծ-դքսուհիին մօտ։ Օլկա Թագուհին, ինչպէս յայտնի է, Ռուս մեծ-դքսուհի մըն էր Եորկիոս Թագաւորին հետ ամուսնանալէն առաջ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԻՒՊԱՏՈՍՆԵՐ. — Իտալիոյ պաշտօնաթերթը հետեւեալ հիւպատոսական փոփոխութիւնները կը ծանուցանէ.—Երուսաղէմի իտալական հիւպատոս Պ. ըՍքանիլիա նոյն պաշտօնով Աֆրիկեան Տրիպոլիս փոխադրուած է, որուն հիւպատոս Պ. Զիքքօ Պաքսելոնա փոխադրուած է։ Կ. Պոլսոյ հիւպատոս եղած է Սանդոսի հիւպատոս Պ. Զիոսթրի, իսկ Կ. Պոլսոյ հիւպատոս Պ. Ֆարաֆոանի՝ Տեւրացցոյի հիւպատոս։ Գահիրէի հիւպատոս Պ. Մաժոնի Րիօ-Ժանէյրօ փոխադրուած է։

ԵՐԶԻՆԿԵԱՆԻ մէջ ապրիլ 17ին երկրաշարժի 3 բուռն ցարժումներ զգացուեր են։

ՍԻՆՈՊԻ մէջ գտնուած հնագիտական դամբարանը մայրաքաղաքս պիտի բերուի, կայս. Թանգարանին մէջ դրուելու համար։

ԳՈՒՐՊԱՆ ՊԱՅՐԱՄԻ առթիւ մորթըւած ոչխարներուն մորթերէն 40000 ոսկի գոյացած է, որ Հիճազի երկաթուղւոյ գծին շինութեան պիտի յատկացուի։

ՀԱՄՈՅԹԻ ԱՂԲԻՒՐ.—Մեծ-Եպարքոսութեան մատուցուած ազերսագրի մը մէջ կ'առաջարկուի 20ական փարայ դրոշմաթուղթ փակցնել շրջակայ տեղերը փոխադրուելիք ապրանքներու համար տրուած Թէզքէրէներուն, և մաքսային իշխանութեան կողմէ առագաստանաւերու արուած «հէվալէ բուսուլասի»ներուն վրայ։ Այս առաջարկը ընողը կը յարէ Թէ՝ այս կերպով պետական գանձը տարեկան կլորիկ շահ մը պիտի ունենայ։ Խնդիրը ձեռնհաս պաշտօնատան հաղորդուած է։

ՁԵՂԾ ՊԱՇՏՕՆԵԱՅ.— Բէյքոզի կալուածատուրք քարտուղար Քեազիմ էֆ. կարգ մը զեղծումներ գործած ըլլալով, պաշտօնանկ եղած է և դատի պիտի ենթարկուի։

ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԲԱՐԵՆՈՐՈԳՈՒՄՆԵՐ.— Կայս. Իրատէի մը համաձայն բոլոր վարժարաններու ծրագիրները քննելու և բարեփոխելու համար կրթական նախարարի փոխանորդ Զիւհտի փաշայի նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողովը որոշած է գաւառներու կեդրոններու մէջ գտնուած և հինգ դասընթացք ունեցող Իտատի վարժարաններուն ընթացքը 6 տարուան բարձրացնել, երեքը Րիւշտիէյի և երեքն ալ Իտատի յատկացնելով։ Պոլսոյ և նահանգներու կեդրոններուն մէջ գտնուած Իտատի վարժարաններուն մասին ալ նմանօրինակ տնօրինութիւններ պիտի ըլլան, և վարժարաններու ծրագիրներուն մէջ երկրագործական և առեւտրական դասախօսութիւններ ալ պիտի մտցուին։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՄԱՆ ՀՐԱՄԱՆԱԳԻՐ.— Վերաքննիչ Ատենի ընդհանուր դատախազութեան կողմէ Թուրք Թերթերուն մէջ հրատարակուած ձերբակալման հրամանագիր մը կը ծանուցանէ Թէ՝ Ալպանիայի Շահին անուն անձը որ Այնորոշի գայմագամութենէն հանուած և Պոլիս բերուած էր, Ավլոնիայի գայմագամ անուանուած և իր նոր պաշտօնատեղին գացած պահուն Գորֆուի ճամբով Իտալիա և անկէ ալ Եւրոպա փախած, ու խառնակարարական հրատարակութիւններ ըրած ըլլալուն համար իբր ոճրագործ ամբաստանուած է, և պիտի դատուի Եղեռնադատ Ատեանին առջեւ։ Հետեւաբար բոլոր դատական-ոստիկանական պաշտօնեաները հրահանգ ստացած են ձերբակալել յիշեալը, ուր որ տեսնեն։

ՀՐԵՇԱՑԻՆ ՈՃԻՐԻ ՄԸ ԼՈՒՐԸ կուգայ Պուլկարիայէն։ Թըրնովայէն կը գրեն Թէ վերջերս քաղաքին Մոսայլա կոչուած Թաղին մէջ սոսկալի ոճիր մը գործուեր է։ Այդ տեղը Տանօ Բէնէֆ անուն Պուլկար նպարավաճառ մը կար, որուն քով ժամանակէ մը ի վեր կը գտնուէր 18 տարեկան գեղանի աղջիկ մը։ Բէնէֆ օր մը սին խոստումներով աղջիկը խաբելէ ետքը զայն անպատուեր է, և աղջիկն ալ քիչ ժամանակ ետքը յղի մնացեր է։ Ասոր վըրայ աղջիկը յայտարարած ըլլալով որ Շումնուի մէջ զինուորութիւն ընող իր եղբայրը եթէ խնդիրը իմանայ Թէ՛ զինքը և Թէ նպարավաճառը պիտի սպաննէ, Տանօ Բէնէֆ երախային ծնանելուն 3 ամիս մնացած դայեակ մը գտեր, խնդիրը յայտներ և շատ դրամ խոստանալով առաջարկեր է երախան անցընել։ Մանկաբարձուհին այս տեսակ ոճիր մը մեղսակից ըլլալու համար մերժեր է անոր առաջարկը։ Ասկէ ետքը աղջիկը դարձեալ զինքը վախցուցած ըլլալով, Բէնէֆ որոշեր է Թէ՛ մայրը և Թէ ծնանելիք երախան սպաննել։ Ուստի գիշեր մը հեզ յղի աղջիկը քնացած պահուն, հրէշ նպարավաճառը դաշոյնով մը սպաններ է զայն։ Ցետոյ փորը ճեղքելով երախան առեր, կտոր կտոր ըրեր և տան արտաքնոցին մէջ նետեր է։ Ետքը նորէն իր զոհին քով դառնալով դաշոյնի հարուածներ իջուցեր է անոր սաւիքներուն վրայ։ Հրէշը այս քստմնելի ոճիրը գործելէ ետքը անկողին մտեր և օճիքը ձեռք չտալու համար ալ զինքը վիրաւորեր և սկսեր է պոռալ. «Հասէ՛ք, զիս կը մեռցնեն։» Դրացիները և ոստիկանութիւնը վրայ հասնելով նպարավաճառը հարցաքննեն են, որ յայտարարեր է Թէ երկու դիմակաւոր անձեր զինքը վիրաւորելով խոյս տուած են։ Նախ հաւատք ընծայուեր է իրեն, սակայն ի վերջոյ քովի սենեակէն ալ աղջկան դիակը գտնուելով քննութիւն բացուեր, և հաստատուեր է անոր յղի ըլլալը և երախային ալ փորէն հանուիլը։ Ասոր վրայ Բէնէֆ բանտ տարուեր, և սակայն գործած ոճիրը շարունակ ուրացեր է։ Նոր քննութիւններէ ետքը տան արտաքնոցին մէջէն հանուեր են երախային մարմնոյն կտորները և աղջկան անդամներուն զանազան մասերը։ Մանկաբարձուհին, որ մերժած էր Բէնէֆի առաջարկը, խնդիրը իմանալով անմիջապէս կառավարութեան հաղորդեր է իր գիտցածը, և ոճրագործին հետ դէմ առ դէմ բերուեր է։ Այս վերջինը ճարահատ վերջապէս խոստովաներ է ամէն բան։ Միւս կողմէ սպաննեալ հեզ աղջկան զինուոր եղբայրը խնդիրը իմանալով, քանի մը օրուան արձակուրդ առեր և Թըրնովա դարձեր է։ Օրին մէկը ոճրագործ Բէնէֆ բանտէն ոստիկան-զինուորներու ընկերակցութեամբ հարցաքննիչ դատաւորին դիւանը տարուած ատեն, աղջկան եղբայրը յանկարծ անոր դէմ ելեր, 4 անգամ րէվոլվէր պարպեր և անկենդան գետին փռեր է հըրէշ մարդասպանը։ Ցետոյ ոստիկաններուն դառնալով ըսեր է. «Միակ նպատակս ունէի, վրէժս լուծեցի, օ'ն, զիս տարէք անոր տեղը։» Երիտասարդը ձերբակալուած է։ Դատական գործերու հմուտ անձեր կը յուսան որ դատաւորները արձակեն այդ քաջասիրտ եղբայրը։ Ծանօթ և նշանաւոր փաստաբան մը ձրիաբար ստանձնած է զայն պաշտպանելու գործը։

ՍԹԷՆՆԱՅԻ ՈՃԻՐԸ.— Գրած էինք Թէ Սթէննայի մօտ հորէ մը մարդկային դիակ մը հանուած էր։ Նոր քննութիւններէ կը տեսնուի Թէ մարդասպանները նախ իրենց զոհին գլուխը կացինով կտրելէ ետքը, ծննդական գործարանները և Թեւերը կտոր կտոր ըրեր և լաթի մէջ փաթթելով տեղ մը Թաղեր են։ Ցետոյ մարմնոյն մնացեալ մասերն ալ հորը նետեր են։ Զոհին շապիկին վրայ գտնուած Խ. գիրին նայելով կ'ենթադրուի Թէ սպաննեալը Խըրիսթօ անուն պարտիզպան մըն է, որ Զատկէն ի վեր մէջտեղ չկայ։ Միւս կողմէ Զէնկէլզիւղի մէջ ալ Քօսթի անուն մէկը ամիսէ մը ի վեր անյայտ ըլլալուն համար քննութիւն բացուած է։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ 8 մայիս. — Ռուսական կառավարութեան պահանջման վրայ, Պարսկաստան ջնջեց ռուսական ապրանքներու վրայ հաստատուած տուրքերը։

ՓԱՐԻԶ.— Կը հաւաստուի Թէ համաձայնութիւն մը գոյացած է Ֆրանսական կառավարութեան և Վատիկանի միջեւ, միաբանութիւններու օրինագծին նկատմամբ։ Նոր հատուած մը պիտի աւելցուի եղեր օրինագծին վրայ։ Միաբանութիւնները հաւաներ են տուր։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թայմզ կ'իմանայ Թէ՝ Ամերիկեան զօրաց մէկ մասը Բեքինէն Թաքու գացած է, հոնկէ ալ Ամերիկա մեկնելու համար։ Մեկնող զօրքերն են հեծելազունդը և հրետաձիգները։

ՇԱՆԿԱՅ.— Անգլ. վաճառականները կը բողոքեն մաքսային սակացոյցերը հարիւրին 10 բարձրացնելուն դէմ, յիշեցնելով Թէ 1896ին Լորտ Սալզպրի խոստացած էր որ երբեք փոփոխութիւն չպիտի ըլլայ գտնուած դաշնագիրներուն մէջ, առանց նախապէս խորհուրդ հարցնելու իրենց։

ՀՌՈՄ.— Մօտերս պատուիրակներ պիտի կարգուին Իտալիոյ և Գերմանիոյ առեւտրական դաշնագիրը վերանորոգելու համար։

ԿԱԼԿԱԹԱ.— Մեծ գրգռութիւն մը կը տիրէ ժանտախտին տարածուած գիւղերուն մէջ։ 20 գիւղեր միանալով որոշեցին ընդդիմանալ ժանտախտին դէմ ձեռք առնուելիք միջոցներուն։ Ասկէ կռիւներ ծագելով՝ քանի մը հոգի սպաննուեցան և 2 հոգի վիրաւորուեցան։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Լաւատեղեակ աղբիւրէ կը ծանուցուի Թէ՝ Չինական կառավարութիւնը քիչ ատենէն արտասովոր պատուիրակութիւն մը պիտի ղրկէ Եւրոպայի բոլոր արքունիքներուն, որպէս զի տէրութիւնները կարելի եղածին չափ շուտով կարգադրեն չինական խնդիրը։

ՊԵՐԼԻՆ.— Չինաստանի ներքին գաւառներէն հասած լուրեր կ'ըսեն Թէ՝ օտարատեաց Չինացիները հետզհետէ սպառնալից դիրք մը բռնել կը սկսին։ Կը հաւաստուի Թէ՝ երբ օտար զօրքերը մեկնին, բոլոր բնիկ Քրիստոնեաները պիտի ջարդուին։

ՊՐԵՏՈՐԻԱ.—Սըր Ա. Միլնըր դէպի Անգլիա ճամբայ ելաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Պ. Պալֆուր ճառ մը խօսելով ըսաւ Թէ Թրանսվալի պատերազմը անընդհատ պիտի շարունակուի մինչեւ որ Անգլիա վերջնապէս յաղթէ։

—Անգլիոյ հանքագործները որոշեցին գործադուլ ընել, եթէ հանքատէրերը զեղչեն իրենց Թոշակները։

ՊԵՐԼԻՆ.—«Լօքալանձայկըր» կ'ըսէ Թէ Վիլհէլմ կայսրը ռազմի Թանկագին սուր մը նուիրեր է կոմս Պիւլովի՝ ծննդեանը տարեդարձին առթիւ։

ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ.— Անհիմն են Քրիւկէր նախագահին ի մօտոյ Պրիւսէլ և Ամերիկա մեկնելու լուրերը։

ՓԱՐԻԶ.—«Էքլէր» կ'ըսէ Թէ Փղոսկրի Եզերքին վրայ կացութիւնը ծանր է։ Ժամանակէ մը ի վեր Գաօլիի գաւառին մէջ ընդհարումներ տեղի կ'ունենան Ֆրանսական զօրաց և բնիկներուն միջեւ։ Զօրավար Քոմպ Սէն-Լուիէն դէպի Փղոսկրի Եզերքը մեկնեցաւ, զօրքերու հրամանատարութիւնը ստանձնելու համար։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՀՌՈՄ, 9 մայիս. — Վիեննայի Իտալական դեսպան կոմս Նիկրա հոս հասաւ, Եռբեակ Զինակցութեան վերանորոգման մասին Աւստրիոյ-Հունգարիոյ դիտաւորութիւնները յայտնելու իր կառավարութեան։

ՓԱՐԻԶ.— Հոլանտայի Վիլհէլմինա Թագուհին յղի է։

—Չինաստանի՝ օտար առեւտուրին առջեւ բացման մասին Բեքինի դեսպաններուն միջեւ տակաւին համաձայնութիւն չէ գոյացած։

—Ալժէրի կառավարիչը հրամայեց լուծել Հակահրէական մասնախումբը։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիոյ հանքագործներու պատուիրակները ընդհանուր գործադուլի հակառակ քուէ տուին։

"ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ„Ի ՏՊԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ

Կը տպուին ամէն տեսակ Տաճկերէն, Հայերէն և Գաղղիերէն գիրքեր, տետրակներ, մահազդներ, նամակի գլուխներ, և կը կատարուին ուրիշ ամէն տեսակ տպագրական գործեր, դիւրամատչելի պայմաններով։

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐՆ ԱԼ ԲԱՑ Է

կէս օրէն վերջ, Թերթը առաւօտները ելլելուն համար։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԳՕՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ		26.35
Երէկուան բարձր գինը		26.35½
Երէկուան վար գինը		26.24

ՌՈՒՄԷԼԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ երեկոյ գոցուեցաւ	Ֆր.	114.—
Երէկուան բարձր գինը		114.50
» վար »		113.
Րէժի	Լ. Օ.	14.—
Թրամվէյ բաժնեթուղթ		6.—
» պարտաթուղթ		480
» ժուիսանս	Ֆր.	1.85
Օսմ. ապահովագր. ընկ.	Լ.Օ.	4.20
Բրիօքիթէ Թիւրք		—.—
Թրանսվալ	Ֆր.	90.
Թարսիս		462.
Քրէտի Ֆօնսիէ Էժիբսիէն		262.—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Մէճիտիէ արծաթ	Ղ.	108.08
Մէթալիք		97.20
Անգլիական ոսկի		110.05
Ֆրանսական ոսկի		87.22
Քրիմիս		51.09
Բօլ		90.09
Րուպլի Թղթադրամ		8.10
Լոնտոն 3 ամիս		109.25
Բարիզ		23.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 8 Մայիս		ՓԱՐԻԶ, 8 Մայիս
Անգլիական		Ֆրանսական
Անգլ. գօնս.	94.31	101.70
Օս. գօն. սէրիB.	49.50	
» » » C.	27.50	
» » » D.	27.63	25.15
» » » D.	24 50	25.17
Պանք Օթօմ.	12.12	554.
Թրանսվալ	3 68	92.50
Եգիպտական		500.
Օսմ. Րէժի		324
Բրիօքիթէ		495.
Օսմ. Մաքսատուն		522.
Օսմանիէ		473.
Գրէտի Լիօնէ		1058
Իտալական		96.42
Սպանիական		72.77

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ

ԼՈՒՐԵՐ "ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ„Ի

ԻԶՄԻՐԷՆ կը գրեն մեզ.—«Ս. Սարգիսի ուխտագնացութիւնն ի Մէնէմէն, տարին երկու անգամ կը կատարուի։ Զատկի Բ. կիրակին կառախումբը բաւական բազմութիւն մը Իզմիրէն Մէնէմէն փոխադրեց։ Ասկէ առաջ գրած էինք որ Մէնէմէնի Թեմը եղական է, քանի որ Իզմիրէն մասնաւոր պատուիրակի մը յանձնուած է եկեղեցին ու դպրոցը։ Իզմիրցի պատուիրակը, ո՞վ գիտէ ինչ պատճառով, հրաժարած, և բանկալի բանալիները Ս. Առաջնորդին բերած ու յանձնած էր. այնպէս որ եկեղեցւոյ արարողութիւնները պահ մը ընդհատուելու գոյն կ'առնէր խնդիրը, քանի որ Ս. Առաջնորդը ցաւած ըլլալով Մէնէմէնցիներէն, չէր ուզեր բանալիները ղրկել, որպէս զի պէտք եղած սպաս ու իրերը դուրս հանուին։ Մէնէմէնցիները օր մը տեսնելով որ ճար չկայ, կոտրեցին բանկալը։ Օրին մէկն ալ բանալիները ղրկուեցան, երբ այլ ևս պէտք չկար։ Հոս պարտք կը համարինք ի վեր հանել Մէնէմէնի մեր ազգակիցներուն պատիւ բերող ու ծանօթ վաճառական Թուրէն էֆ. Ազգաշէնեան աշխատութեան խոշոր բաժինը, որով նա ամէն կերպով ջլացուց իր ձեռնտուութիւնը՝ եկեղեցին ու դպրոցը կառավարելու գործին մէջ։ Այս տարուան Բ. ուխտագնացութեան բանկալի զուտ հասոյթը 52 մէճիտ եղեր է. բացի հետեւեալ նուէրներէն.—Մէյմէկ Սկիհի ծածկոց՝ Տիկ. Լուսի Ալփիարեան, Տիկ. Վառվառէ Իփլիքճեան և Օր. Թագուհի Սարըեան (Պերկամացի)։ Տիկ. Հռիփսիմէ Սիմոնեան 1 զոյգ ծաղկաման, Տուառ. Պետրոսեան 1 սկիհի շըջանակ, Օր. Նունէ Պերկամացի 1 զոյգ ժամաբաշի անձեռոց, Տարսամիչ Եսայեան 1 զոյգ մոմակալ, Ցովհ. Ադամեան, Ցովհ. Ելմասեան և ուրիշ հինգ բարեսէր անձեր՝ մէյմէկ արծաթեայ պատկեր են.»

ԿԻՒՄՈՒՇԽԱՆԷԷՆ կը գրեն մեզ ապրիլ 16 Թուով.—«Գարնան վերադարձը ոգեւորութիւն կը պատճառէ ժողովրդեան։ Պարտիզպանները՝ ձմրան խոր քունէն արթնցող ժրաջան մեղուներու պէս՝ չորքոտ աշխատութեամբ բահ ու բրիչ ձեռքերնին առաւօտէն մինչեւ իրիկուն կ'աշխատին։ Բայց ցաւ է ինձ ըսել Թէ մերայնոց աղքատ ու տնանկ դասը հոգեկան ամէն մխիթարութիւններէ զուրկ, ստիպուած է ակամայ սրճարաններու և կապելաներու փախաթները մաշեցնել։ Այս ողորմելիները եթէ դատարկաձեռն տուն երթան, անտեղ տղոց սրտաճմլիկ կացութիւնը պարզուած պիտի տեսնեն իրենց աչքին առջեւ։ Ափսոս որ մանկայի դարն ալ անցաւ։

«Երէկ գործի մը համար սրճարան մը այցելելուս, ողորմելի վաթսնամեայ անձ մը գլխիկոր մտածումը մեծապէս յուզեց զիս։ Այս խեղճը որ ինն անգամէ բազկացեալ ընտանիքի մը ներցուկն էր, արցունքոտ աչքով կը պատմէր Թէ առաւօտէ մինչեւ իրիկուն 10 փ.ի գործի մը յօժարած ըլլալով հանդերձ, չէր գտած և իր զաւակները հացակարօտ վիճակի մէջ մնացած են։ «Տէրոջ գթութիւնը հասնի» մխիթարանքը տալով, հեռանալ ստիպուեցայ։

—«Ս. Փրկիչ վանուց մէջ վանահօր մը ներկայութիւնը անժխտելի պէտք մը դարձած է երկար ժամանակներէ ի վեր։ Եթէ հանգուցեալ Այվազեան Եղիշէ Վ.ի այնքան աշխատութեամբ պատրաստած կանո-

նագրութիւնները սոսկ թուղթի վրայ մընալու դատապարտուած են, պատճառը այսօր վտանգ մը չյանձնուիլն էր։ Եթէ վանուց ութռակոյները մերթ ընդ մերթ հրապարակաւ պարսաւանք կամ նախատինք լսելու դատապարտուած կ'երեւին, պատճառը օգտագործման հիմքերուն մէջ կայանալուն հանգամանքն է։ Այս կացութիւնը եթէ շարունակէ, կը վախցուի որ մի գուցէ վանքերն ալ ցրուին։

Վաճառատան Կարմիր Աքլոր
299, Մահմուտ Փաշա, Ատամեօլ, 299

Համբերելի Վաճառատուն
Ամբողջական Աժանութեամբ Վաճառատուն
Ապրանքներ և Ձեռնոց
Հայ Երկիր Ամենաձեռնարկ
Վերջին Գին

Օրինակի համար, 80 զր.ի ապրանք գնողը 20 զր. կանխիկ և մնացեալին համար շաբաթը 5 կամ ամիսը 20 զր. պիտի վճարէ։ 160 զր.ի գնողը 40 զր. կանխիկ և շաբաթը 10 կամ ամիսը 40 զր. պիտի վճարէ։ Եւ այսպէս չափականութեամբ, նոյն համեմատութեամբ։

1900Ի ԲԱՐԻԶԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԱՐՈՒԵՍՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՊԱՐԶՈՒԹԻՒՆ ՏՈԿՈՒՆՈՒԹԻՒՆ. ԱՐԱԳՈՒԹԻՒՆ ԹԵԹԵՒՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱԿԱՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆ

ՆԻՒ-ՀՈՄ

Ստացած է մեծ մրցանակը (Hors concours) և արուեստահանդէսին մէջ անմրցելի եղած է։ Այս մեքենաները ամէն կերպով միւսներէն գերազանց են։ Մեքենաներու գործածութեան կերպը ձրի կ'ուսուցուին և նորոգութիւնները ձրի կը կատարուին։

Թուրքիոյ համար միակ ներկայացուցիչ՝ Թ. Կ. ՄԻՀԱՆԵԱՆ ՈՐԴԻՔ

ԸՆԴՀ. ՄԹԵՐԱՆՈՑ.— Պոլիս, Պահճէգապու, Համիտիյէ ճատտէսի թիւ 7.

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ.— Իզմիր, Սիլիվրիի, Աֆիոն-Գարահիսարի եւլն. մէջ։

ERNEST GLAVANY

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆ ԷՌՆԷՍԹ ԿԼԱՎԱՆԻ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԱՆՔԱՅԻ ԿԱՐԳԸ, ՑԱԿՈԲԵԱՆ ԽԱՆ

Սոյն դրամատունը կը վաճառէ ամէն տեսակ արժեթուղթեր՝ իրենց գինին համեմատութեամբ՝ ամսական 20 զր.էն մինչեւ 100 զր. որոշեալ գումարի մը վճարմամբ։ Դրամատունը ասկէ առաջ քաշուած վիճակահանութեանց թիւերը նայելու և շահուած պարգեւները գանձելու համար՝ ամէն կերպ դիւրութիւն ցոյց կուտայ։

Գնողները երբ առաջին վճարումը ընեն, իրենց մուրհակ մը կը առնեն մեր կողմէ ստորագրուած և դրոշմուած։ Ասկէ զատ արժեթուղթին թիւը ցոյց տուող ուրիշ ծանուցագիր մըն ալ կը տրուի, և գնողը նոյն առենէն իսկ ամէն վիճակահանութեանց մասնակցելու իրաւունք ունենալով, շահածը ամբողջապէս կ'առնէ։

Աւելորդ է յայտնել թէ ամէնէն աղքատ անգամ այս դիւրութեամբ կրնայ արժեթուղթի տէր ըլլալ, և յայտնի է որ ամսական 20 զրշ.ի վճարումը մեծ զոհողութիւն մը չըլլալով և ամէն մարդու դիւրամատչելի ըլլալով, ամէն հաւանականութիւն ունի օր մը շահելու, և եթէ երբեք չշահի ալ, իր վճարումներուն շնորհիւ, յառաջիկային արժեթուղթի տէր պիտի ըլլայ, որ իրեն համար շահու աղբիւր մըն է։ 24—13

ՌԻԷՍԹԸՐՆ
ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՆԳԼ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ.
ՀԻՄՆԵԱԼ 1851ԻՆ

TORONTO WESTERN LONDON A.D. 1851

Հաստատուած միանուներու գումարը	ան գլ. ոսկի	6,000,000
Պատրաստ դրամ և տարեկան հասոյթ	» »	1,250,000
Վճարեալ դրամագլուխ	» »	410,000
Հրդեհներէ ծանօթ քիւռե. և քէրմ. ընկերութեանց վճարեալ դրամագլուխը		100,000էն աւելի չէ)

ՌԻԷՍԹԸՐՆ Ընկ.ը հրդեհի դէմ ամէն կերպէ գործեր կ'ապահովագրէ, վնասները տեղւոյն վրայ և անմիջապէս կը հատուցանէ։

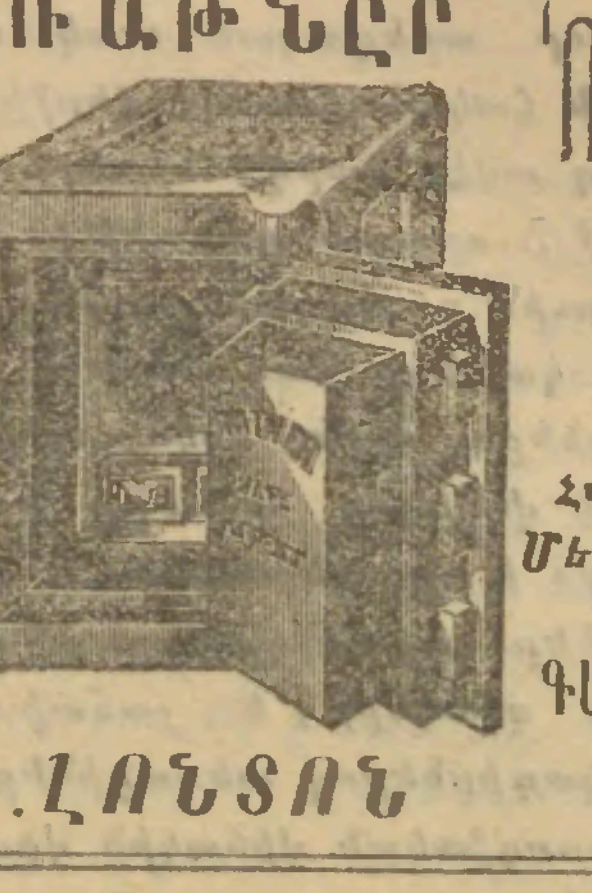
Տնօրէն Թուրքիոյ գործակալութեան. ԴԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ
Պոլիս, Պահճէգապու, Անանիատի խան թիւ 20 21-22։

Գաւառաց մէջ գործակալներ և ապահովագիր գործակալութիւններ կը փնտռուին։

ԾԱՆՕԹ.— Տեղւոյս ծանօթ Ֆրանս. եւ գերմ. ընկերութեանց պատրաստ գոյքը՝ իրենց հասոյթին հետ բաղդատմամբ 100%ին աւելի չէ, մինչդեռ «Ուէսդըրն»ինը 125% է, ինչ որ գերազանց երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ իր մրցակիցներուն վրայ։

ՀՈՂՁԱԿԱՒՈՐ ԴՐԱՄԱՐԿՂՆԵՐ

ՌԱԹՆԸՐ

ՌԱԹՆԸՐ ՍԷՅՖ ԼԻՄԻԹԸՏ, ԸՆԿ.ԵԱՆ
ԼՈՆՏՈՆ
ԲԱԹԷՆԴ ՔՈՄԲՕ

Հայրապետ Անգլիոյ եւ աշխարհիս մեծ պանքաներու
Մեծ մթերանոց ամէն տեսակ և ամէն մեծութեամբ դրամարկղներու

ԳԱՐԱՔԷՕՅ ԵԷՆԻ ԽԱՆԹԻ 2, ՂԱԼԱԹԻԱ, Կ.ՊՈԼԻՍ

ԼՈՆՏՈՆ ԸՆԴՀ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ Ս. ՔԻՐՇԸՆ 47

ՎԷՆՍԱՆ ՖՕՑԱՃԵԱՆ

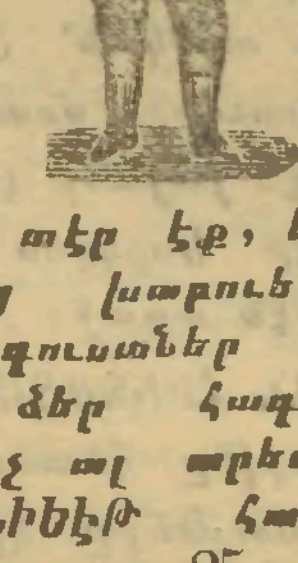

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՎԻՐԱԲԺԿ. ԵՒ ԱԿՆԱԲԺԿ. ԳՈՐԾԻՔՆԵՐՈՒ
Կ.Պոլիս, Պահճէգապու, Ճէլալ Պէյ խանի կից, թիւ 1.
Զիֆթէ Սէքիէր մաղազասը

Վերոյիշեալ վաճառատան մէջ ակնաբուժական և վիրաբուժական ամէն տեսակ գործիքներ ՄՆՇԱՔԱՆԱԿ և ՓՈՔՐԱՔԱՆԱԿ կը վաճառուին։ Ամէն տեսակ կակուղ և կարծրլաստիկէ (քաուչուկ) առարկաներ, աճուկի կապիչներ (պանտաժ), տեսակ տեսակ գրեխներ (շըրինկա), ելեկտրական մեքենաներ, ջերմաչափներ, հիւանդախամիկներ, խաշորացոյցներ, մանրադէտներ (միքրոսքոփ) փոքր և մեծ մանրադէտի ապակիներ, նոր տեսակ ու կի և այլն ակնոցներ կը գտնուին վաճառատանս մէջ։ Գինները խիստ աժան։

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԷՄՆԻՅԷԹ — ԷՄՆԻՅԷԹ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓԻ ՎՐԱՅ ԶԳԵՍՏՆԵՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ
Սուլթան Համամ Երզուրում
ԳՐԷՏԻ ԼԻՈՆԷ
Դիմացը
Վ.ՕՐՆԱՑԵԱՆ

Եթէ ճաշակի տէր էք, եթէ կը փափաքիք առանց խաբուելու երկիւղի՝ վայելուչ հագուստներ գնել, եթէ կ'ուզէք որ ձեր հագուստները ո՛չ անձրեւէն և ոչ ալ արեւէն աղտոտին, դիմեցէք ԷՄՆԻԷԹ հագուստի մեծ վաճառատունը, որ 25 տարիէ ի վեր ամենօրեայ յարաբերութեան մէջ է եւրոպական մեծ գործարաններու հետ, և ամէն եղանակի յարմար բրդեղէն ապրանքներու ստուար պէսպիսութեամբ ճոխացուցած է մթերքը։

ԷՄՆԻԷԹի կերպասները, գոյնով և գործուածքով, վերջին նորաձեւութեանց կը հաւասարին միշտ։ Աառաջնակարգ դերձակներու ձեռքով կը պատրաստուին էրիկ մարդոց և տղոց յատուկ ընտիր ճաշակաւոր և դիմացկուն հագուստներու ամէն տեսակները, ինչպէս նաեւ կանանց համար բէլերիններ, ճաքէթներ եւն. եւն. ծայր աստիճան նրբութեամբ։ Գիներ՝ անմրցելի ըլլալու աստիճան աժան։

ԷՄՆԻԷԹ վաճառատունը չափի վրայ հագուստի ճիւղ մը ունի, հաւասար Բերայի համաստ տարաշխարհիկ Տուներուն։ 50—35

Սանչըլեանց չկայ

ՋԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ
ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

Բարակ և ընտիր սիկառի թուղթ գործածողներուն կը յանձնարարուի Ջավուշ Օղլուի գործարանին սիկառի թուղթը, որ խարիսխնշանը կը կրէ։

Այս սիկառի թուղթը շատ տարիէ ի վեր մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալուն համար, անոր բազմաթիւ կեղծերը ելած են։ Ուստի բուն իսկ Ջավուշ Օղլուի թուղթը ասոնցմէ զանազանելու համար, խարիսխի նշանը կրող թուղթերուն ամէն մէկ թերթին վրայ՝ առանց մեղանի՝ և կնիքի ձեւով այդ նշանը, և թուրքերէնով «Ջավուշ Օղլու» գրուած պէտք է ըլլայ։ Դարձեալ «Սեթանպօլ»անուն սիկառի թուղթերը պէտք է գիտել թէ «Ջավուշ Օղլու» անունը և երկու ան նշան կը կրեն։ 78—17

ՅԱԿՈԲ ՏԻԼԻՄԷԹԻՆԵԱՆ
ԵՒ ԸՆԿ.

Կ. Պոլիս, Մահմուտ փաշայի ելուգը, թիւ 271

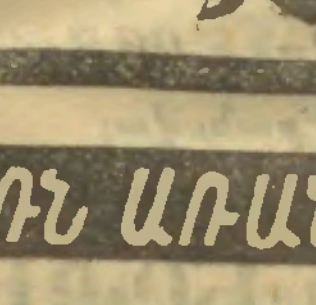
Վաճառատանս մէջ կը ծախուին հարսնիքի համար ամէն տեսակ շաքարեղէններ և ըմպելիներ, ինչպէս նաեւ երեկոյթներու և անուան աօնախմբութեան օրերու համար տեսակ տեսակ շաքարներ և ըմպելիներ։

Անուշեղէններու յատուկ գործարան մըն ալ ունենալով վաճառատանս յանձնարարուած անոյշները և զանազան շաքարեղէնները մեծ ուշադրութեամբ կը պատրաստուին։ Վաճառատանս մէջ կը գտնուի նաեւ ֆանտան և ուրիշ տեսակ շաքարներու ճոխ մթերք մը։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։ Գինները շատ աժան են։ 104—38

ՄԻՋԱՏԱՄՊԱՆ ՓՈՇԻ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

ԹԷ ՈՐ Կ'ՈՒԶԷՔ

ՄԲՈՂՋ ԱՄԱՌՆ ԱՌԱՆՑ
ԿԱԹԻԼ ՄԸ ԱՐԻՒՆ ՏԱԼՈՒ

6 ամիս շարունակ շարժող միջատներուն ձեռքէն ազատուիլ և ձեր մարմինը առողջ պահել։

Կայ միջոց մը, այն ալ մէկ դահեկանի վճարումն է։

Եւ այս եղական փոշին պիտի գտնէք կէտիք-Փաշայի գլուխը (Զարըը գապուսը), Լ. Կիւմիւշեանի Սուլթանիյէ ծանօթ դեղարանը։ 30—13

ՓՈՒԹԱՑԷՔ ԳՆԵԼՈՒ

ՀԵՐՄԻՍ Հանրածանօթ լուսանկարչատունը (Բ. Թարգուլ և Ա. Գավճեան) այս անգամ իր նախորդ տեղէն փոխադրուած է Պոն Մառշէին դիմացը, Ալլահվէրտի բնակարանին քով գտնուած նոր շէնքը։ Յէպիս լուսանկարչատունը այս նոր շէնքին մէջ կ'արժէ անգամ մը տեսնել, որովհետեւ ոչ թէ լուսանկարչատուն այլ Արեւելեան թանգարան մը դարձած է։

ՏՈՔԴ. ՉԻԼԻՆԿԻՐԵԱՆ

Մանկաբոյժ, և մանկական թոքի կներու–ուշտանդային և չզային հիւանդութեանց։

Սոյն բժիշկը, որ երկար տարիներ Պոլսոյ մէջ ճարտարապէս իր արհեստը ի գործ դրած և ապա մէկ քանի տարիներ ևս Բարիզի մէջ մասնագիտական ուսումներով զբաղած է, կը գտնուի Բերա Մէքթէպ-Պոյրամ փողոց 29 թիւ տունը։

Իրեն մասնագիտութիւն ընտրած է մանկաբուժութիւնը, և բժշկութեան էն վերջին և կատարեալ մեթոտներուն համաձայն կը բուժէ կիներու ուշտանդի և զանազան ջղային հիւանդութիւնները, ինչպէս նաեւ ուրիշ հիւանդութիւններ յաջողապէս կը բուժէ ելեկտրականութեամբ նորագոյն մեթոտով, մինչեւ իսկ շատ պարագաներու մէջ ազատելով հիւանդը սոյն միջոցաւ վիրաբուժական գործողութեան մը պէտքէն։

Ռէօնթկէնեան հրաշալի ճառագայթներով կը քննէ, կը գտնէ դիպուածով կլլուած կամ ... է կերպով մարմնոյն մէջ մտած դրամ, գնդակ, ասեղ եւն., ինչպէս նաեւ կոտրած կամ տեղէն խախտած ոսկորները, սառնաքար, ալիքներու և երիկամունքներուն մէջ գոյացած քարերը կամ ուռերը, և վերջապէս սրտին և թոքերուն մէջ գոյացած հիւանդութիւնները, հիւծախտին զանազան աստիճանները, և անձի մը՝ հիւծախտի ենթարկուելէն առաջ՝ դէպի այդ հիւանդութիւնը հակամիտութիւն ունենալը կամ ոչ։ Այս բոլորը կը ցուցնէ (radloscopie) այցելուին. և ի պահանջել հարկին առանց լուսանկարն ալ հանելով (radiographie) յաճախորդին կուտայ իբրեւ մուրհակ։

Տքդ. Չիլինկիրեան ամէն օր կէս օրէն վերջը հիւանդ կ'ընդունի իր տունը, և հինգշաբթի օրերն ալ նոյն ժամուն ձրիապէս կը դարմանէ աղքատները։ 30—13

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Գ. Ա. լուսանկարիչ, Զմիւռնիա.— Բաժանորդագինը պէտք է կանխիկ վճարել։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՏԱՂԱՉԱՓՈՒԹԻՒՆ
ԳՐԵՑ ՍՏԵՓԱՆ Թ. ԿՈՒՐՏԻԿԵԱՆ

Օսմանեան գրականութեամբ զբաղողներու համար խիստ կարեւոր գիրք մըն է, որուն մէջ բացատրուած են տաղաչափութեան բոլոր օրէնքները։ Գին 5 ղրուշ։

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՆ

ՆՈՐ ԴՊՐՈՑԻ Ա. Բ. Գ. պրակները 10։ պրակի բաժանորդագինն է 25 ղրուշ։ Հասցէ.— Սիրքէճի, Խօրասանճեան խան ՍՄԲԱՏ ԴԱՒԻԹԵԱՆ։ Մամուլի տակ են Դ. Ե. պրակները։ 5—4

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԴԵՂՈՐԷՑ
Ա. ՆԱԶԱՐԵԱՆ
ԱԺԱՆ, ԹԱՐՄ ԵՒ ԸՆՏԻՐ ՏԵՍԱԿ ԴԵՂԵՐ
ԱՆՊԱԼԱԺ ԸՆՏԻՐ

Ցիշեալ մեծ մթերանոցը որ քանի տարիէ ի վեր հաստատուած է Եէնի Ճամիի հրապարակը Մըըըըը խանին մէջ, թիւ 2, 3, 4, իր գեղերուն աժանութեամբը և ընտիր ապրանքներովը կարողէ մրցիլ բոլոր նմանօրինակ հաստատութիւններու հետ։ Գաւառներէն եղած յանձնարարութիւնները կը կատարուին կարելի եղածին չափ փութով և խընամքով։ Ա. Նազարեան էֆ. ամէն միջոց ձեռք առած է իր յաճախորդները գոհ թողելու համար։ 50—39

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (97)

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՈՃԻՐԸ

ՄԱՍՆ Ա.
ԴԱՐՌԻ ՄԸ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԺԹ.
ՀՈՐԱՍ ԵՒ ՔՈԼԷԴ

—Կը սխալիս, տղաս, ի՞նչու վստահութիւն մը ըլլայ, ի՞նչ օգուտ ունի քու հօս մնալդ. աւելի պիտի ծանրացնէ մեր վիճակը։ Բան մը չես կրնար ընել այս անելի կացութենէն ազատելու համար։ Մենք ալ բան մը չենք կրնար ընել։ Բանի որ դուն հօս ես, բուն ոճրագործը միշտ պիտի լրտեսէ քու շարժումներդ, պիտի գուշակէ քու պատրաստելիք ծրագիրներդ, և պիտի ջանայ ի դերեւ հանել զանոնք։ Պէտք է մեկնիս, զաւակս, ի՛նչ որ ալ ըլլայ։ Եթէ ասկէ հեռանաս, եթէ այնպէս ցուցնես թէ ենթադրինքդ բաղդին թողած ես և չարին հետամտելու բուն ոճրագործը գտնելու գործին, գիտցիր որ մարդասպանը կամաց կամաց անխոհեմութիւններ պիտի գործէ..., սակայն մենք հոս պիտի ըլլանք և պիտի օգտուինք անոր գործած անխոհեմութիւններէն։

Հորաս դուքսը համոզուած չէր երեւար։

—Զաւակս, յարեց ծերունին, չեմ ստիպեր քեզ մեկնելու, սակայն կը պաղատիմ, քեզ այս խրատը տալ դրդող պատճառներն շատ ծանր են...։

Դուքսը ծերունիին ձեռքերը սեղմելով մրմնջեց.

—Մօրեղբայր, գիտեմ թէ շատ կը սիրես զիս, և շնորհակալութիւն կը յայտնեմ...։

—Զաւակս, ասկէ զատ միայն քու անձնական կարծիքներէդ մի՛ ազդուիր. քու շուրջդ գտնուողներուն ալ խորհուրդ հարցուր...։ Մայրդ կայ։ Ուրիշ մէկն ալ կայ որ այս ողբալի հասնելէն ի վեր ձեռքէն եկածը կ'ընէ մեզի օգտակար ըլլալու համար, եթէ չես վախնար...։

—Օրիորդ Քոլէդ Նաթալիէի համա՞ր կ'ըսէք, հարցուց դուքսը՝ ժամանակ չթողլով որ ծերունին խօսքը ամբողջացնէ։

—Այո՛, ի՛նչ որ ալ ըլլայ գինը մեր դժբախտ դէպքի զատող անձիր... կը յուսամ թէ կրնաս խորհուրդ հարցնել իրեն, թէեւ քու աստիճանդ իրեններէն կը տարբերի։

Իր աստիճա՞նը, Քոլէդի պարզ քաղքենի մը ըլլա՞լը...։ Դուքսը բնաւ չէր մտածած ատոնց վրայ։ Դասակարգականներէն ոչ մէկուն կը չափուէր գինը։ Դուքսը թէեւ փորձած էր զգալ ինքզինքը, սակայն կը տեսնէր թէ անկարող պիտի ըլլար կամաց կամաց իր սիրտին խորը Քոլէդի նկատմամբ անոր սէրը ոչնչացնելու։

—Զաւակս, յարեց ծերունի մարքիզը, այս է բոլոր ըսելիքս, պէտք է մեկնի՛ս։ Մէկ քանի օրէ ի վեր ինքզինքս շատ աղէկ կը զգամ, և կը յուսամ թէ պիտի կարենամ ոտքի ելլել։ Հեռացի՛ր, տղաս, գընա՛, թող քու թշնամիներդ կարծեն թէ հեռացած ես Ֆրանսայէն, ալ հոն ասոր չխօսելու համար։ Ե՛ս պիտի մնամ հոս, պիտի լրտեսեմ մեր թշնամիները. և այնպէս կը թուի ինծի թէ պիտի գտնե՛մ ոճրագործը...։

Ծերունին առանց ըսած առեն թեկնածութեան վրայ անկուած էր։ Հորաս դուքսը, բոլորովին մտահոգ, մեկնեցաւ ծերունիին քովէն։

Նոյն գիշերը Հորաս իր ննջասենեակին մէջ նստած մտածել սկսելէն ընթացքին վըրայ։ Հեգ երիտասարդը կը զգար թէ չպիտի կարենայ բաժնուիլ Վիլֆռաի դղեակէն։ Ամէն մտածում հեռացած էր իրմէ, և մէկ բանով մը միայն զբաղած էր իր ուղեղը, Քոլէ՛դ։

—Թողուլ Վիլֆռաը, տղէ՛կ, բայց թողո՞ւլ Քոլէդը, կարելի՞ բան է, գոչեց դուքսը անկողին մտած առեն։

Ցաւօրդ առատուն այրի դքսուհին խընդիրը իմանալով հաւանութիւն կը յայտնէր դուքսին հեռանալուն, բայց երբ Ռոլան իմացաւ իր եղբօրը մեկնումը, անհնելի ջղաձգութենէ մը բռնուելով փղձկեցաւ դուքսին, զոր շատ կը սիրէր։

—Եղբա՛յր, գոչեց պատանին, մի՛ մեկնիր, զիս մի՛ թողուր, կամ թէ զիս ալ հետդ տար...։

—Ռոլան, ըսաւ Հորաս, պէտք է որ դուն մեր մօրը քով մնաս, շատ ցաւ պիտի զգայ մեր մայրը, երբ իր երկու զաւակներն ալ հեռանան իրմէ...։

—Մեր մա՞յրը..., մրմնջեց Ռոլան՝ աղախուր ժպիտով մը։

Պատանիին սրտին մէջէն խզուած էր այն նուիրական սէրը, զոր զաւակները կը զգան իրենց մօր հանդէպ։ Հեգ Ռոլան ա՛լ բանի մը չէր հաւատար... կը չարչրկուէ՞ր։

Կէսօրէն ետքը Հորաս դուքսը մինակ մնաց Քոլէդի հետ։ Դեռատի աղջիկը կըրցածին չափ խոյս կուտար դուքսին հետ գլուխ գլխի տեսակցութիւն մը ունենալէ։

Քիթոնի աւերակներուն մէջ իրենց ունեցած վերջին տեսակցութենէն ի վեր Հորաս ու Քոլէդ շատ քիչ անգամ խօսած էին իրարու հետ, և դուքսը ի զուր աշխատած էր այդ կոյս սրտին գաղտնիքներուն գիտակից ըլլալու։

Նոյն օրն ալ Քոլէդ տեսնելով որ սենեակին մէջ դուքսին հետ մինակ մնացած է, ուզեց հեռանալ, ինչպէս կ'ընէր միշտ, և դէպի դուռը ուղղուեցաւ։

Հորաս անոր շարժումը տեսնելով յառաջացաւ և մեղմ ձայնով մը ըսաւ.

—Օրիորդ, մի՛ հեռանաք, կը պաղատի՛մ. բան մը պիտի ըսեմ ձեզ, խորհուրդ մը պիտի հարցնեմ...։

Քոլէդ սարսռաց և աչքերը խոնարհեցնելով պատասխանեց.

—Խորհո՞ւրդ մը, ի՞նծի պիտի հարցնէք։

—Այո՛, և շատ մի՛ զարմանաք, որովհետեւ մօրեղբայրս է որ յանձնարարեց ինծի այդ խորհուրդը հարցնել...։

(Շարունակելի)

Թարգմ. ՊՕՂՈՍ ՉԻՉԵՔՃԵԱՆ